

14/173-2/2014.

A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR 2014. ÉVI MUNKATERVE

I. Vezetői összefoglaló.....	3
II. Működési feltételek.....	5
Költségvetési, pénzügyi feltételek.....	6
Személyi feltételek.....	7
Infrastrukturális fejlesztések.....	8
Informatikai infrastruktúra.....	9
III. SZAKMAI TEVÉKENYSÉG.....	10
A 2014. évi intézményi stratégiai célok.....	10
III. 1. Az illetékességi terület felügyelete.....	14
III. 2. Állománygyarapodás.....	16
III. 3. Állományvédelem és reprográfia.....	18
III. 3.1. Általános tevékenység, állományellenőrzés.....	18
III. 3.2. Restaurálás, konzerválás (OL és a megyék együtt).....	19
III. 3.3. Könyvkötészeti munkák.....	19
III. 3.4. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmzés, digitalizálás).....	19
III. 4. A levéltári anyag nyilvántartása.....	21
III. 5. Rendszerezés, rendezés.....	23
III. 5.1. Alapszintű rendezés.....	23
III. 5.2. Középszintű rendezés.....	23
III. 5.3. Darabszintű rendezés.....	25
III. 5.4. Ellenőrző, kiegészítő rendezés.....	26
III. 5.5. Raktári rendezés (mintaállványozás, jelzetelés, átrendezés).....	27
III. 6. Selejtezés.....	28
III. 7. Segédletkészítés.....	29
III. 8. Kutató- és ügyfélszolgálat.....	33
III. 9. Tudományos munka, konferenciák, kiadványkészítés, kiadói tevékenység.....	35
III. 10. Közművelődés, oktatás segítése, PR-tevékenység.....	39
III. 11. Könyvtári munka.....	44
III. 12. Anyakönyvi másodpéldányok kezelése.....	45
III. 13. Nemzetközi és hazai kapcsolatok.....	45
III. 14. Pályázatok.....	49
III. 15. Vezetés, ügyvitel, képzés, továbbképzés.....	49

I. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) 2014. évi legfontosabb célkitűzése, hogy a gazdálkodási és üzemeltetési feladatok integrációja után a szakmai feladatok területén is nagyobb hangsúlyt kapjon az egységes elvek és módszerek szerinti feladatellátás.

A levéltári munka alapját jelentő, 2013-ban megkezdett infrastrukturális fejlesztések folytatása új lehetőséget jelent a több évtizede elhanyagolt állapotban lévő ingatlanok fejlesztésében. A 2013-ban elkészült Fejér Megyei Levéltár átköltözése az új épületébe 2014. első negyedévében megvalósul. 2014-ben elkészül a Somogy Megyei Levéltár új épületének első üteme és a Nógrád Megyei Levéltár bővítésére is sor kerül. Ezen ingatlanfejlesztések mind a levéltári iratanyag elhelyezési körülményeiben, mind pedig a kutatók kiszolgálásában minőségi fejlődést eredményeznek.

2014-ben az egységes levéltári nyilvántartórendszer bevezetésével az MNL teljes intézményrendszerében átfogó képet kapunk a 10/2002-es NKÖM rendelet által előírt nyilvántartások vezetéséről. Az MNL OL szervezeti egységei számára már az év elejétől a Scope nyilvántartó rendszer gyakorlati működtetése és a raktári jegyzékek feltöltése jelenti a feladatot, míg a megyei levéltárak esetében a rendszer használata 2014. június 30. után válik lehetővé. Az egységes nyilvántartó rendszer használatához elengedhetetlenül szükséges a rendszer feltöltésének alapjául szolgáló módszertani elvek kidolgozása.

Az állampolgárok, kutatók és a levéltárhasználók számára az új rendszer legkézzelfoghatóbb eredménye az lesz, hogy az MNL bármelyik intézményében szabványos formában és naprakészen ismerhetik meg az őket érdeklő anyagot. A nyilvántartórendszer raktári jegyzékekkel való feltöltésénél elsődleges szempontként a kutatói igényeket vesszük figyelembe, így a legkeresettebb anyagokhoz válnak hozzáférhetővé a levéltári segédletek.

Az 1895 előtt keletkezett egyházi anyakönyvek mikrofilmjeinek elektronikus formában történő hozzáférhetővé tétele mérföldkő lesz az MNL történetében. Az anyakönyvi adatbázis részleges, majd teljes – belső hálózaton keresztül történő – kutatói elérése teljes mértékben megváltoztatja az anyakönyvi kutatással kapcsolatos kutatószolgálati folyamatokat: megszűnik az ezzel kapcsolatos adminisztráció, és a levéltárközi kölcsönzés is. Az anyakönyvi kutatás korlátainak virtuális kiterjesztésével az MNL-nek középtávon el kell készítenie az egyik legjelentősebb kutatói csoport, a családtörténet kutatók számára nyújtandó szolgáltatásait tartalmazó koncepciót.

A szolgáltató levéltár elvének megfelelően a belső erőforrások hatékonyabb felhasználásával 2014 II. negyedétől az MNL OL kutatótermeiben visszaállítjuk a korábban megszűnt hétfői nyitvatartást, melynek biztosítása az OL iratórész főosztályai levéltárosainak bevonásával történik meg.

A 2013. évi jelentős összintézményi feladatok – MNL integráció operatív feladatai, elektronikus levéltári projekt - lezárását követően 2014. évben a stratégiai célok között szerepel a beszerzett infrastruktúra elemek működtetéséhez szükséges optimális környezet megteremtése és a feladatoknak és erőforrásoknak a tavalynál jobb összehangolása a tervszerű működés biztosítása érdekében. Az informatikai infrastruktúra integrációjának elmélyítése alapvető fontosságú a szakmai-tudományos integráció kiterjesztésében is.

Az MNL állományvédelmi munkájának területén kiemelt cél, hogy minden tagintézményben legyen az állományvédelmi feladatok szakszerű végrehajtását megvalósítani képes munkatárs. Az Állományvédelmi Osztálynak képzéssel és szaktanácsadással kell segítenie ennek megvalósítását. Biztosítani kell az elektronikus levéltári rendszer kapacitásainak kihasználását, az ott megvalósuló fejlesztések integrálását a levéltári szakmai folyamatokba. A fenntartási időszakra vállalt kötelezettségek teljesítésének feltétele a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt-vel

megkötött üzemeltetési szerződés és a szolgáltatóval kötendő támogatási szerződés végrehajtása.

2014-ben mind az APEX projektben, mind az E-Ark projektben jelentős feladatok hárulnak az intézményre. Az európai projektekben való részvétel lehetőséget teremt az intézmény munkatársainak a nemzetközi szakmai életbe való bekapcsolódásra, az ott megvalósuló fejlesztésekben megtestesülő tudás elsajátítására és ennek révén a korszerű levéltári szakmai ismereteknek az MNL-ben való adaptálására.

A megyei levéltárak szakmai-tudományos integrációja kiterjesztésének egyik alapfeladata az integrált szervezet működését meghatározó, egységes irányelvekre épülő munkafolyamatok kialakítása. Fő elv a levéltárszakmai alapfeladatok (a nyilvántartások vezetése, az adatbázisok építése, a rendezés, selejtezés és segédletkészítés, továbbá a gyűjtőterület és állományvédelem) a szolgáltatások (kutató- és ügyfélszolgálat, reprográfia, tanórán kívüli oktatás, stb.), továbbá a tudományos tevékenység (konferenciák, kiadványkészítés, stb.) optimális arányának megteremtése.

A 2013-ban elnyert pénzügyi források révén lehetőség nyílik a Holokauszt Emlékév és az I. világháborús megemlékezésekben való részvételre. Az emlékév rendezvényei, illetve az MNL középtávú tudományos tervében szereplő célkitűzésekhez illeszkedő tudományos projektek (pl. szovjet megszálló csapatok Magyarországon című forráskiadvány) az egységes intézményi megjelenés fontos eszközei.

Az intézményi belső erőforrások mellett 2014-ben szeretnénk tovább folytatni, illetve megkezdeni az intézményen kívüli erőforrások jobb felhasználását. 2013-ban jó tapasztalatokat szereztünk a közmunkások foglalkoztatásában. Munkájuk gerincét levéltári szakmai területen az adatbázisépítés, ennek keretében a rendelkezésre álló darabszintű jegyzékek ellenőrzése, begépelése jelentette, ami szakmailag kevésbé igényes feladat. Így kiemelt jelentőségű feladatként kezeljük a Belügyminisztérium illetékességi körébe tartozó, 2014. évi Országos Közfoglalkoztatási Programban történő részvételt, amely kapcsán digitalizálási, ügyirat- és pályázatkezelési, valamint üzemeltetési humánerőforrás kapacitásaink növelését célozzuk meg.

Emellett fontosnak tartjuk önkéntesek bevonását is a szakmai munkába, ez a segítség a közművelődési rendezvényeinken, illetve szintén a digitalizált iratokhoz készülő adatbázisok elkészítésében hasznosulhat.

II. MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK

ÉRINTETT SZERVEZETI EGYSÉGEK

Főigazgatói Titkárság

Gazdasági Igazgatóság

Szakmai Koordinációs Központ

Informatikai és e-levéltári Osztály

Módszertani, Továbbképzési és Iratkezelés-felügyeleti Koordinációs Osztály

Állományvédelmi és Reprográfiai Főosztály

Az MNL Országos Levéltára

1945 előtti kormányzervek Főosztálya

1945 utáni kormányzervek Főosztálya

Magánlevéltárak, Gyűjtemények és Gazdasági Szervek Főosztálya

Kutatószolgálati, Tájékoztatási és Levéltár-tudományi Szakkönyvtár Főosztály

Az MNL megyei tagintézményei

Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Heves Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Komárom-Esztergom Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Nógrád Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Tolna Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára

Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára

A 2012. október 1-jei integrációt követően kialakult és 2013 folyamán működtetett pénzügyi-számviteli rendszer egyértelművé tette, hogy a szakszerű és szabályszerű feladatellátás csak egy központi, egységes elszámolási elvek szerint működő, közvetlen irányítás és ellenőrzés alá vonható gazdasági apparátus felállításával és működtetésével biztosítható. Ennek érdekében a számviteli feladatokat teljes egészében, a pénzügyi feladatok közül a kötelezettségek pénzügyi rendezésével kapcsolatos feladatokat a központi irányítás hatáskörébe kell rendelni.

A munkamegosztás újraszabályozásával a megyei levéltárak a részükre jóváhagyott kiadási előirányzatok felett kötelezettségvállalási és utalványozási jogot gyakorolhatnak, a központi irányítás szerződéskötési és ellenjegyzési jogának fenntartása mellett. Az új alapokra helyezett gazdálkodás bevezetése 2014. április 1-jétől biztosítható.

2013-ban a megyei levéltárak saját előirányzat-felhasználási keretszámlával rendelkeztek. A tagintézményi előirányzat-felhasználási keretszámlák fenntartása gazdaságtalan, több levéltár nem rendelkezik személyzettel a banki kivonatok naprakész kézhezvételére, könyvelésére. A nagyszámú bankszámla vezetése mindamellett, hogy átláthatatlan banki pénzkezelést és kincstári előirányzat-felhasználást eredményez, felesleges pénzügyi szolgáltatási költséggel is jár. Az új szervezeti és működési szabályzatnak megfelelően az egyedi bankszámlák megszüntetését 2014. március 31-ével vettük tervbe, előzetes számításaink alapján ettől az intézkedéstől 1,5 millió forint költségmegtakarítást várunk.

Az új gazdálkodási rendszer megvalósításától elvárt főbb eredmények:

- szabályszerű elszámolási rendszer működtetése;
- naprakész, valós képet adó nyilvántartás biztosítása;
- információs igények pontos, megbízható színvonalú kielégítése;
- pénzügyi szolgáltatási díj csökkenése.

Készpénzkímélés, valamint költségmegtakarítás céljából 2014. január hónapban kincstári bankkártyák kiadását kezdeményeztük, használatra történő rendelkezésre bocsátásuk 2014. március első felében várható.

A munkamegosztás átszervezéséhez a Gazdasági Igazgatóság még 2013 utolsó hónapjában megkezdte a szükséges intézkedések végrehajtását, úgymint kvalifikált munkaerő felvételének kezdeményezését, szabályozási rendszer újragondolását, korszerű ügyviteltechnikai berendezések beszerzési igényére vonatkozó kérelmek felterjesztését.

2014. évben a Magyar Nemzeti Levéltár és tagintézményei részére eredeti előirányzatként 2.932.400 E Ft költségvetési támogatás biztosított. A saját bevételi előirányzat összege 135.000 E Ft.

2014. évi kiadási eredeti előirányzataink a 2013-ban végleges jelleggel elvont 55 millió forintos támogatás összegével térnek el a 2013. évi kiadási előirányzathoz viszonyítva, amely 1,84%-os támogatáscsökkenést jelent.

2014. évi bevételi előirányzat:

Költségvetési támogatás:	2.932.400 E Ft
<u>Saját bevételi előirányzat:</u>	<u>135.000 E Ft</u>
Összesen:	3.067.400 E Ft

2014. évi kiadási előirányzat:

Személyi juttatások:	1.738.100 E Ft
Kifizetői járulékok:	474.100 E Ft

Dologi kiadások:	430.200 E Ft
Beruházási kiadások:	366.500 E Ft
<u>Felújítási kiadások:</u>	<u>58.500 E Ft</u>
Összesen:	3.067.400 E Ft

A személyi juttatási előirányzat alacsony bérszínvonal, szigorú létszám és bérigazgatás mellett elegendő fedezetet nyújt vállalt kötelezettségeink teljesítéséhez. Ugyanakkor a megyei tagintézmények részére előzetesen tervezett 400 millió forintos dologi előirányzat biztosítását követően az MNL OL dologi kiadásainak fedezetére – a bevételi előirányzat 100%-os teljesítését figyelembe véve – 30.200 E Ft támogatás prognosztizálható. A forráshiány egyrészt pályázati bevételek realizálásával, költségcsökkentő intézkedések meghozatalával, illetve személyi juttatási előirányzataink terhére történő átcsoportosítással gazdálkodható ki.

2014-ben legalább 10%-os költségmegtakarítást kell elérni az irodaszerek, a postai és pénzügyi szolgáltatások kiadásnemeknél. Az irodaszer megtakarítást a központi nyomtatók és másolók használatának bevezetése, a postaköltség megtakarítást a Poszeidon iktatórendszer bevezetése, a pénzügyi szolgáltatási költségek csökkentését a tagintézményi kincstári alszámlák megszüntetése hivatott biztosítani.

SZEMÉLYI FELTÉTELEK

A Magyar Nemzeti Levéltár létrejöttével, a megyei levéltárak integrációjával megvalósuló centrális tudástőke hatékony kihasználása elsődleges feladat. Ennek érdekében az MNL vezetése támogatja az egyéni karriertervezést a szervezeti célokkal összhangban.

A Magyar Nemzeti Levéltár szakmai és nem szakmai jellegű továbbképzéseken gondoskodik arról, hogy a levéltárban dolgozók felkészült és elhivatott munkatársakként szaktudásukkal és személyi kompetenciáikkal egyaránt a magyar levéltárügy fejlődését mozgósítsák elő.

A Magyar Nemzeti Levéltár Szervezeti és Működési Szabályzatban meghatározott létszáma 704 fő. Iskolai végzettség szerinti megoszlás az alábbiak szerint alakul: 3% alacsonyfokú, 21% középfokú, 76% felsőfokú végzettségű.

Funkciók/munkakörök	Vezetői létszám			Nem vezetői létszám				Létszám összesen
	középfokú	felsőfokú	Összesen	Alacsonyfokú	Középfokú	Felsőfokú	Összesen	
Levéltár szakmai munkakör		91	91		87	374	461	552
Nem szakmai munkakörök		5	5	19	63	65	147	152
ÖSSZESEN:		96	96	19	150	439	608	704

INFRASTRUKTURÁLIS FEJLESZTÉSEK

Magyar Nemzeti Levéltár – Felújítási-beruházási terv – 2014. év									
Sorszám	MNL szervezeti egysége	Projekt megnevezése		Megvalósulás helye	Időtartam	Bekerülési költség (kötelezettségvállalás / HUF)	Rendelkezésre álló előirányzat (HUF)	Megjegyzés	
1	Somogy Megyei Levéltár	Használton kívüli Bartók Béla Általános Iskola átalakítása levéltári célokra	Tervezés	Kaposvár	2013. november 22.– 2014. március 18.	29 083 000	29 083 000	A tervezés közbeszerzési folyamat lezárult, szerződéskötés 2014. február 11., tervekészítés határideje: 2014. március 18., ezt követően lehetséges a kivitelezés I. ütemére a közbeszerzési eljárás kiírása, kivitelezői szerződéskötés várhatóan 2014. május vége. A II. ütem a következő évek költségvetése terhére történhet.	
			Kivitelezés. A beruházás első, 2014. évi ütemének elvégzése, meglévő két iskolaépület felújítása és átalakítása		2014. június 1.– 2014. október 15.	209 550 000		210 000 000	Közbeszerzési eljárást követően kezdhető meg.
			Költözés		2014. október 15.– 2014. november 15.	9 906 000		10 000 000	2014. évi eredeti előirányzat terhére
2	Nógrád Megyei Levéltár	Salgótarján, volt HM épület levéltári célokra történő átalakítása	Tervezés	Salgótarján	2013. december 13.– 2014. március 31.	6 096 000	6 096 000	Műszaki felmérés, javítási munkák előkészítése megtörtént, tervezési szerződés megkötése, kivitelezésre a tervek meglétét követően, közbeszerzési eljárás lefolytatása után kerülhet sor.	
			Volt HM épület átalakítása, tető felújítása, fűtési és elektromos hálózat építése		2014. június 1.– 2014. október 31.	177 800 000			180 000 000
			Költözés		2014. november 15.– 2015. február 28.	19 050 000			
3	Országos Levéltár	Bécsi kapu téri épület életveszélyes nyílászáróinak felújítása		Budapest	2014. április 15.– 2014. május 31.	8 001 000	8 000 000	2014. évi eredeti előirányzat terhére	
4	Országos Levéltár	Bécsi kapu téri épület 2 db lift felújítása	Vezérlés csere	Budapest	2014. március 20.– 2014. április 20.	5 715 000	5 700 000	2014. évi eredeti előirányzat terhére	
5	Országos Levéltár	Hess András téri épület bejáratának kialakítása	Tervezés	Budapest	2014. január 28.– 2014. március 31.	1 295 400	1 300 000	Pénzügyi fedezet külső forrásból biztosítható.	
			Kivitelezés. Az eredeti bejárat azonos stílusú bejárat építése, közbeszerzési eljárást követően.		2014. június 1.– 2014. augusztus 31.	35 560 000			
6	MNL	Vis major keret			2014	12 001 500	10 000 000	ártalék	
2013. évi előirányzat terhére vállalt, 2014-re áthúzódó kötelezettség:						35 179 000	35 179 000		
2014. évi kötelezettségvállalási terv összesen:						424 268 900	425 000 000		

INFORMATIKAI INFRASTRUKTÚRA

Az MNL informatikai ellátottsága					
Tagintézmény	Összes számítógép	Cserélendő számítógép	Cserélendő arány	XP	XP arány
Bács-Kiskun	29	21	72%	4	14%
Baranya	35	21	60%	29	83%
Békés	22	0	0%	21	95%
Borsod-Abaúj-Zemplén	25	15	60%	25	100%
Csongrád	46	24	52%	43	93%
Fejér	16	9	56%	11	69%
Győr	16	8	50%	6	38%
Hajdú-Bihar	39	15	38%	22	56%
Heves	24	12	50%	20	83%
Jász-Nagykun-Szolnok	15	9	60%	11	73%
Komárom-Esztergom	27	11	41%	13	48%
Nógrád	35	28	80%	22	63%
OL	383	190	50%	205	54%
Pest	63	16	25%	33	52%
Somogy	38	4	11%	26	68%
Sopron	18	10	56%	12	67%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	23	10	43%	16	70%
Tolna	18	6	33%	17	94%
Vas	30	19	63%	24	80%
Veszprém	46	23	50%	34	74%
Zala	29	20	69%	24	83%
Összesen:	977	471	48%	618	63%

Az **összes számítógép** a munkaállomások, szerverek és notebook számítógépek összege.

A **cserélendő számítógép** a hét évnél idősebb, 2GHz-nél lassabb vagy 1GB memóriánál vagy 60 GB merevlemez-nél kisebb kapacitású számítógép. A határok megállapításánál a Poszeidon és a Scope programok erőforrás igényét vettük figyelembe.

Az **XP** azon számítógépek száma, amelyeken 2014. áprilisában lejáró támogatású, MS Windows XP operációs rendszer van.

A célok megvalósíthatóságát kedvezőtlenül befolyásolja az intézmény elöregedett informatikai infrastruktúrája, és az informatikai integráció előrehaladásának az üteme. Indokolt lenne a megyei tagintézményekben használt levéltárosi és kutatótermi munkaállomások és a hálózati eszközök ütemezett cseréje. Mind ezt, mind a tagintézmények közös informatikai szolgáltatásainak kialakításához szükséges felhőalapú szolgáltatás kialakítását egyaránt akadályozza az informatikai eszközökre vonatkozó beszerzési tilalom.

III. SZAKMAI TEVÉKENYSÉG

A 2014. évi intézményi stratégiai célok

I.

Cél: az iratképző szervekkel kapcsolatot tartó és a gyűjtőterületi gyarapításban részt vevő munkatársak alapos felkészítése és folyamatos továbbképzése, a jogszabályismerettel, állományvédelemmel, a maradandó érték meghatározásával és a levéltári feldolgozással összefüggő kompetenciák fejlesztése.

1. A végrehajtásban résztvevők kijelölése, képessé tétele a célok elérésére

A feladat végrehajtásában, a végrehajtás koordinációjában az integrált intézményrendszer szintjén kiemelt szerepet kap a Szakmai Koordinációs Központ és azon belül a Módszertani, továbbképzési és iratkezelés-felügyeleti koordinációs osztály, valamint a megyei tagintézmények illetékességi terület felügyeletében közreműködő kollégái (MNL szinten összesen 110 fő). A célok elérése érdekében a munkatársak felkészítése folyamatos, a vonatkozó eljárásrendek, jogszabályváltozások közvetítése központilag történik, a szakmai protokoll egységesítése folyamatban.

2. A tevékenységek időbeli tervezése

Az illetékességi terület felügyelete és a gyűjtőterületi munka tervfeladatainak végrehajtása folyamatos.

3. Programok és intézkedések kidolgozása, a célokhoz vezető út megtervezése

A tervfeladatok végrehajtása az MNL központi munkaterve és a tagintézmények munkatervei alapján strukturálódik, a munkaterv végrehajtásának eredményességét évközben a félévi munkabeszámolóval mérjük, szükséges esetben módosításokat munkautasítások kiadásával tudunk végrehajtani.

II.

Cél: az iratátvételi stratégiában foglalt prioritásoknak megfelelően a szerveknél ügyviteli érdekből még kint lévő 1990 előtt keletkezett maradandó értékű anyagok átvétele. El kell érni az iratátadás minőségi javítását annak érdekében, hogy az iratőrző osztályok feldolgozással, rendezéssel és segédletkészítéssel kapcsolatos feladatai az újonnan átvett iratanyagok tekintetében jelentős mértékben csökkenjenek.

1. A végrehajtásban résztvevők kijelölése, képessé tétele a célok elérésére

A feladat tervezésében, végrehajtásában, a végrehajtás koordinációjában az integrált intézményrendszer szintjén kiemelt szerepet kap a Szakmai Koordinációs Központ, a konkrét végrehajtást az MNL OL iratőrző főosztályai, valamint a megyei tagintézmények illetékességi terület felügyeletében közreműködő munkatársai látják el. A célok elérése érdekében nem csupán az MNL munkatársainak felkészítése kap hangsúlyt, hanem a gyűjtőterületi munkában a szervellenőrzések során kiemelt figyelmet fordítunk az iratátadási folyamat minőségbiztosítására, az iratképző szervek munkatársainak tájékoztatására, igény szerinti szakmai tanácsadással segítjük munkájukat.

2. A tevékenységek időbeli tervezése

Az iratátvételi stratégiai célokban szereplő tervfeladataink végrehajtása – a raktári kapacitások függvényében – folyamatos. A levéltárérett, de levéltárba még nem került maradandó értékű iratanyag felmérését az év folyamán elvégezzük.

3. Programok és intézkedések kidolgozása, a célokhoz vezető út megtervezése

A szerveknél ügyviteli érdekből még kint lévő 1990 előtt keletkezett maradandó értékű anyagok felmérését a területi illetékesség alapján elvégezzük, a nyilvántartásokat naprakészen tartjuk, a raktári kapacitások bővítésére középtávú stratégiát készítünk, a kintlévőség felszámolását ezek alapján ütemezzük.

III.

Cél: a rendezési munkák során, annak eredményeként a nemzetközi leíró szabványoknak megfelelő segédletek szülessenek, amelyek egyaránt képesek biztosítani a levéltári nyilvántartó rendszerben elhelyezhető szabványos levéltári leírást és a külső szolgáltatások (Apenet, Europeana, ICARUS, Manda) számára nyújtandó adatcserét.

1. A végrehajtásban résztvevők kijelölése, képessé tétele a célok elérésére

A levéltári anyag rendezésében, nyilvántartásában, az anyag kutathatóságát biztosító levéltári segédletek készítésében az MNL OL és a megyei tagintézmények szakmai munkakörben foglalkoztatott munkatársai (főlevéltárosok, levéltárosok, segédlevéltárosok és levéltári kezelők) vesznek részt. A munkatársak felkészítése, a célok elérésére történő alkalmassá tétele szakmai munkautasításokkal, eljárásrendekkel, belső továbbképzésekkel történik.

2. A tevékenységek időbeli tervezése

A levéltári anyag rendezésével, nyilvántartásával, a levéltári segédletek készítésével kapcsolatos munkatervi feladatok végrehajtása az intézmény egyik alapfeladatának folyamatos.

3. Programok és intézkedések kidolgozása, a célokhoz vezető út megtervezése

A rendezéssel és segédletkészítéssel kapcsolatos munkatervi feladatok meghatározása a munkatervi irányelvek segítségével történik, a konkrét feladatok kijelölésében a központi célok mellett szerepet kap a tagintézmények által őrzött iratanyag jellege, valamint a felhasználói-kutatói igények változása. A levéltári anyag nyilvántartásában az egységes nyilvántartási rendszer intézményi szintű alkalmazása határozza meg a prioritásokat.

IV.

Cél: az MNL raktározási problémái miatt stratégiai cél, hogy a rendezést selejtezés kísérje, amire a szocialista korszak levéltári anyagában tapasztalataink alapján feltétlenül szükség van.

1. A végrehajtásban résztvevők kijelölése, képessé tétele a célok elérésére

A szocialista kori levéltári anyag selejtezésében az MNL OL és a megyei tagintézmények szakmai munkakörben foglalkoztatott munkatársai (főlevéltárosok, levéltárosok, segédlevéltárosok és levéltári kezelők) vesznek részt. A munkatársak felkészítése, a célok elérésére történő alkalmassá tétele szakmai munkautasításokkal, eljárásrendekkel, belső továbbképzésekkel történik.

2. A tevékenységek időbeli tervezése

A levéltári anyag selejtezésével kapcsolatos munkatervi feladatok végrehajtása az intézmény egyik alapfeladatának folyamatos.

3. Programok és intézkedések kidolgozása, a célokhoz vezető út megtervezése

A selejtezéssel kapcsolatos munkatervi feladatok főbb szempontjainak meghatározása a munkatervi irányelvekkel történik, a selejtezés alá vont irategyüttesek kijelölése a tagintézmények célkitűzéseivel összhangban történik, a konkrét megvalósítás a tagintézmények munkatervei és a munkatársak egyéni munkatervei alapján történik.

V.

Cél: az MNL központi és megyei tagintézményi kutatószolgálatának célja, hogy kutatói, felhasználói és ügyfelei igényeihez igazodva, a levéltári anyaghoz való hozzáférést megfelelő formában, és magas szinten támogassa, és iratanyaggal való ellátottságukat a mindenkor hatályos jogszabályok figyelembe vételével biztosítsa. Fontos feladat a levéltár szolgáltatásait használó célcsoportok (tudományos és családtörténettel foglalkozó kutatók, munkaviszony vagy egyéb igazolást kérő ügyfelek, távfelhasználók, oktatási intézmények, diákok, érdeklődők) hatékony megszólítása a levéltár iránti érdeklődés felkeltése érdekében.

1. A végrehajtásban résztvevők kijelölése, képessé tétele a célok elérésére

A kutatószolgálati munkában az MNL OL és a megyei tagintézmények szakmai munkakörben foglalkoztatott munkatársai (főlevéltárosok, levéltárosok, segédlevéltárosok és levéltári kezelők) vesznek részt. A munkatársak felkészítése, a célok elérésére történő alkalmassá tétele szakmai munkautasításokkal, eljárásrendekkel, belső továbbképzésekkel történik.

2. A tevékenységek időbeli tervezése

Az MNL tagintézményeinek kutató- és ügyfélszolgálati tevékenységével kapcsolatos munkatervi feladatok ellátása az intézmény tárgyévi munkarendjében rögzített módon, intézményi alapfeladatoként folyamatos.

3. Programok és intézkedések kidolgozása, a célokhoz vezető út megtervezése

A kutatók magas színvonalú kiszolgálása érdekében a kutatószolgálat munkafolyamatainak minőségbiztosítására hangsúlyt helyezünk. A levéltári anyag kutathatóságát segítő levéltári segédleteinket, adatbázisainkat bővítjük, azok távoli hozzáférést biztosítjuk. A kutatótermék infrastruktúráját lehetőségeink szerint fejlesztjük. A kutatók (családkutatók) számára többféle formában is módszertani segítséget nyújtunk. A levéltárak és a levéltárakban őrzött iratanyag bemutatását, az intézményrendszer társadalmi kapcsolatrendszerét – az egyes munkatervi fejezetekben részletezett módon – folyamatosan végezzük.

VI.

Cél: a levéltár programkínálatának fejlesztése a levéltár iránti érdeklődés egyenletes és széleskörű fenntartásának érdekében online és offline eszközök segítségével.

1. A végrehajtásban résztvevők kijelölése, képessé tétele a célok elérésére

Az MNL közművelődési tevékenységében, a programkínálat bővítésében a tagintézmények szakmai munkakörben foglalkoztatott munkatársai (főlevéltárosok, levéltárosok, segédlevéltárosok és levéltári kezelők) vesznek részt. A munkatársak felkészítése, a célok elérésére történő alkalmassá tétele szakmai munkautasításokkal, eljárásrendekkel, belső továbbképzésekkel történik.

2. A tevékenységek időbeli tervezése

A levéltár programkínálatának fejlesztésével, bővítésével kapcsolatos munkatervi feladatok végrehajtása az intézmény egyik alapfeladatának folyamatos. Kiemelt programoknak számítanak az éves rendezvénytervben szereplő konferenciák, tudományos események, rendszeresen visszatérő nyílt napok (március 15-i program, Múzeumok Éjszakája, Levéltári Éjszaka).

3. Programok és intézkedések kidolgozása, a célokhoz vezető út megtervezése

A levéltár programkínálatának fejlesztésében figyelembe vesszük a társadalmi igények változását, az egyes rendezvények célcsoportjainak meghatározásával előzetes igényfelméréseket végzünk. Folyamatosan ápoljuk és bővítjük az intézmény szakmai és társadalmi kapcsolatait, keressük a társintézményekkel, oktatási intézményekkel való együttműködés lehetőségeit. Az éves tudományos- és rendezvényterv alapján meghatározzuk a kiemelt jelentőségű programokat, évfordulós megemlékezéseket, az előzetesen tervezhető közművelődési programokat, kiállításokat, levéltári foglalkozásokat

VII.

Cél: aktív részvétel a magyar történelemtudomány olyan területein, amelyek szorosan kapcsolódnak a levéltár tartalomszolgáltató szerepéhez, a levéltár- és történettudományi kutatások elősegítése a levéltári iratanyag történeti központú ismertetésével, ezt elősegítő kiadványok koordinálása, elkészítése és kiadása.

1. A végrehajtásban résztvevők kijelölése, képessé tétele a célok elérésére

Az MNL OL és a megyei tagintézmények tudományos munkakörben foglalkoztatott munkatársai (főlevéltárosok, levéltárosok) vesznek részt.

2. A tevékenységek időbeli tervezése

A levéltár munkatársainak részvétele a magyar történelemtudomány szakmai művelésében az intézmény egyik alapfeladatának folyamatos.

3. Programok és intézkedések kidolgozása, a célokhoz vezető út megtervezése

Középtávú és éves tudományos tervekben rögzítjük az intézményi szintű prioritásokat. MNL szintű – valamennyi tagintézményt érintő – közös tudományos kutatási programok kidolgozását és megvalósítását kezdjük meg (I. világháború, Holokauszt), amelyek eredményeként forráskiadványok, tudományos publikációk látnak napvilágot. A kutatónap - belső szabályzatban rögzített módon történő igénybe vételének – biztosításával lehetőséget adunk a munkatársaknak a történettudományi, levéltári kutatásokra, a szakmai-tudományos közéletben való részvételre, a levéltári anyag tudományos igényű feldolgozására, a további kutatásokat előmozdító bemutatására. A tagintézmények munkaterv alapján folytatják publikációs és kiadvány-készítési tevékenységüket, amelyek hozzájárulnak a történettudomány országos és helyi eredményeinek közzétételéhez

VIII.

Cél: a nemzetközi szabványok, adatcsere, portálszolgáltatások növekvő mértékben követelik meg a szakmai kapcsolatok intenzitását, cserébe biztos nemzetközi tudást nyújtva és kilátásba helyezve konkrét megoldások (Apenet Portál, Monasterium, SIARD Suite) átvételén keresztül a párhuzamos fejlesztések elkerülése révén a magyar levéltárak feladatainak pénzügyileg is hatékonyabb végrehajtását.

1.A végrehajtásban résztvevők kijelölése, képessé tétele a célok elérésére

A nemzetközi szakmai kapcsolatok kidolgozásában, fenntartásában az MNL OL és a megyei tagintézmények szakmai-tudományos munkakörben foglalkoztatott kijelölt munkatársai vesznek részt. A munkatársak felkészítése, a célok elérésére történő alkalmassá tétele szakmai munkaértekezletekkel, belső továbbképzésekkel történik.

2.A tevékenységek időbeli tervezése

A nemzetközi szakmai kapcsolatok munkatervi feladatainak végrehajtása folyamatos, az előzetesen tervezhető programok és rendezvények az intézményi és tagintézményi szintű munkatervekben kerülnek meghatározásra.

3.Programok és intézkedések kidolgozása, a célokhoz vezető út megtervezése

Az MNL nemzetközi kapcsolatainak tervezése és végrehajtása munkaterv alapján történik. A nemzetközi kapcsolatok stratégiai tervezése az intézményvezetés feladatköre. A nemzetközi kapcsolatok program szerinti végrehajtása a nemzetközi partnerekkel egyeztetve történik.

A fenti célok elérése érdekében a szakmai területeken a levéltári törvényben és az alapító okiratban meghatározott alábbi feladatokat tervezzük:

III. 1. Az illetékességi terület felügyelete

Az MNL központi és a megyei tagintézményei a jogszabályok előírásait és a közigazgatás átszervezését figyelembe véve tervezték meg 2014. évi illetékességi területi felügyeleti munkájukat. Feladatuk a maradandó értékű iratanyag felmérése, megmaradásának biztosítása, a levéltári átadás szakszerű előkészítése, ennek érdekében pedig az iratképzők iratkezelésének és irattárainak ellenőrzése. A közigazgatás átszervezése is ráirányította a figyelmet a szervnyilvántartás karbantartásának jelentőségére. A külső iratképzőkkel kapcsolatos adatok folyamatos gondozását, a szervek alakulásának és átalakulásának nyomon követését, kiemelkedő jelentőségűnek, illetve a folyamatos levéltári munka elemét képező feladatnak tartják a 2014-es esztendőben.

Az OL 2013-ban új levéltári nyilvántartó rendszert vezetett be, az e-Archivum használata 2013. július 29-én befejeződött, és az új nyilvántartó rendszer, a scopeArchiv migrációja 2013. év végére fejeződött be, így a teljes körű használatba vételre 2014-ben kerül sor. A hiányok pótlása előtt és mellett elvégzik a migrált adatok és adatkapcsolatok ellenőrzését, valamint a szervnyilvántartás iratőrzőkre és felszámolókra vonatkozó adatainak tisztítását.

A papír alapú szervdossziékban a referensek elhelyezik a záradékolt selejtezési jegyzőkönyveket, az iratkezelés ellenőrzésekről készült jegyzőkönyveket és a hiteles iratkezelési szabályzatokat. A papíralapú nyilvántartás mellett azonban egyre bővül az elektronikus formában meglévő iratkezelési szabályzatok és irattári tervek száma, amelyeket az új nyilvántartó szoftverben csatolt fájlként lehet tárolni. Ehhez kapcsolódóan továbbra is cél, hogy minden, a nyilvántartásban szereplő dokumentum (alapító okirat, SZMSZ, szabályzat, jegyzőkönyv, stb.) digitalizált formában bekerüljön az elektronikus nyilvántartó szoftverbe, a feltöltés 2014-ben is folytatódik.

Továbbra is fontos feladat, hogy a beérkezett selejtezési jegyzőkönyvekre és iratkezelési szabályzatokra, ellenőrzési jegyzőkönyvekre és egyéb, a nyilvántartott szervekre vonatkozó adatokat rögzítsék a nyilvántartásban.

A selejtezések kapcsán folytatni kívánjuk az illetékességi körünkbe tartozó közfeladatot ellátó szervek selejtezése céljára, és ennek során mélyebb iratértékelések végzését. Nagyobb szabású selejtezés a korábbi tapasztalatok alapján a Kúriánál, az Országos Rendőr-főkapitányságnál, a Készenléti Rendőrségnél, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalnál, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatnál, az Alkotmányvédelmi Hivatalnál, az Információs Hivatalnál, a Magyar Államkincstárnál, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál és a Nemzeti Munkaügyi Hivatalnál várható. 2014-ben várható az Országgyűlési Könyvtár iratanyagának selejtezése is, ami szintén jelentősebb feladatot fog jelenteni.

Az MNL Módszertani, továbbképzési és a iratkezelés-felügyeleti osztály (a továbbiakban MOTIKO) 2014-ben továbbra is feladatának tekinti a minisztériumi irattári tervek maradandó érték szempontjából történő felülvizsgálatát. 2012 végén már kezdeményeztük a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Kormányirodánál a KIM minta iratkezelési szabályzat irattári terve általános részének felülvizsgálatát, amit 2013-ban a Kormányirodával, illetve a KIM más főosztályaival együttműködve sikerült véleményezni, de sajnos ennek eredményével kapcsolatban még nem kaptunk visszajelzést. Ez nélkülözhetetlen a minisztériumi irattári tervek felülvizsgálatához, hiszen a minisztériumok ezt használják az irattári tervük általános részeként. Emellett folytatódik a miniszteriális szervek irattári tervei különös részének felülvizsgálata is. Mivel a minisztériumok rendszeresen módosítják irattári tervüket, így ez a feladat 2014-ben befejeződik.

Az OL iratőrző főosztályok a megyei tagintézményekkel együttműködve folytatni kívánják 2014-ben a köziratok maradandó érték vizsgálata általános szempontjainak kidolgozását.

2014-ben is folytatódik az OL, a megyei tagintézmények és Budapest Főváros Levéltárának illetékességi köri elhatárolása a tartós állami tulajdonú társasági részesedéssel működő gazdasági társaságok esetében. E koordinációs feladatokat az MNL Szakmai Koordinációs Központ részeként működő MOTIKO fogja egybe.

A MOTIKO végzi az MNL OL illetékességébe tartozó közfeladatot ellátó szervek rendszeres iratkezelés ellenőrzését. A szervek kiválasztásánál azt a szempontot követik, hogy a minisztériumok ellenőrzésére évente, a központi közigazgatási szervek ellenőrzésére háromévente, a többi szerv iratkezelésének ellenőrzésére legalább ötévente egyszer sor kerüljön a 10/2002. NKÖM rendeletnek eleget téve.

A levéltári törvény 17. § (1) bekezdése értelmében a Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztálya (MGYG) rendszeres kapcsolatot tart a Magyar Nemzeti Bankkal, illetve a 32. § (3) bekezdés értelmében a tartósan állami tulajdonú részesedéssel működő gazdasági társaságokkal.

Az iratkezelés ellenőrzéseket a takarékoság és hatékonyság figyelembe vételével szervezik, így egy-egy ellenőrzés során több iratképző látogatására is sor kerül. A tervben nem szereplő, de év közben iratkezelési problémát jelző szerveknél soron kívüli ellenőrzésre kerülhet sor.

Az MNL 2014. évi iratkezelés ellenőrzési terve összesítve:

- ellenőrizendő iratképzők száma
 - o MOTIKO: 33 db
 - o MGYG: 12
 - o megyei tagintézmények: 1370 db.
- Az illetékességi terület felügyeletében és a szervellenőrzésekben résztvevő munkatársak száma:
 - o MOTIKO: 6 fő
 - o MGYG: 4 fő
 - o megyei tagintézmények: 100 fő.
 - o megyei tagintézmények: 457 alkalom.

III. 2. Állománygyarapodás

A 2014. évi munkaterv kiemelt feladata az iratátvételi stratégiában foglalt prioritásoknak megfelelően a szerveknél még kint lévő, 1990 előtt keletkezett maradandó értékű anyagok átvétele.

A megyei levéltárak többsége az önkormányzati hivatalok tanácsi korszakban keletkezett iratainak átvételét tervezi, tekintettel arra, hogy a tanácsi korszak 24 éve lezárult, az iratok őrzési ideje jelentősen meghaladja a jogszabályban előírt 15 évet, és lezárt fondokról van szó. A megyei tagintézmények jelentős része azonban raktári kapacitáshiány miatt nem tudja átvenni az egyébként már levéltárba utalandó iratokat. Problémát jelent, hogy a szervellenőrzési tapasztalatok szerint az önkormányzati irattárak is zsúfoltak, ezért a tanácsi korszak iratait néhány iratképző az irattárakból olyan helyekre helyezi át, ahol a maradandó értékű levéltárérett iratanyag veszélyeknek van kitéve, megmaradásuk erősen kétséges, így a tanácsi korszak iratanyagának mielőbbi levéltári átvételét veszélyeztetettségük is indokolja. Az önkormányzatok 1990 után keletkezett, a jogszabályok alapján levéltárba adható maradandó értékű iratai átvételének előkészítésével és átvételével is számolnak egyes levéltárak. Ezzel párhuzamosan el kell végezni a XXXVII. fondfőcsoportot érintő fondszerkesztési elvek egységesítését.

2014 utolsó negyedében előkészületeket teszük a következő évben megvalósítandó, a termelőszövetkezetek, vállalatok és az iskolák 1950 előtt keletkezett maradandó értékű iratanyagának felmérésére.

A megyei levéltárak figyelemmel követik az egykori állami és tanácsi vállalatok, szövetkezetek iratanyagának a sorsát, egyrészt a már felszámolt és valamely magánvállalkozó iratőrzőre bízott gazdasági szervekre vonatkozóan, másrészt a már privatizált, de szocialista kori iratait még magánál őrző gazdasági társaságok, valamint az állami, de esetleg privatizálásra, vagy szervezeti átalakításra kerülő társaságok esetében. Ezt a megkülönböztetett figyelmet az a negatív tapasztalat indokolja (Hajdú-Bét ügy, Pergamen 2000 Kft), hogy a felszámolók nem veszik komolyan a maradandó értékű iratokra vonatkozó iratátadási kötelezettséget. A levéltárak az iratanyag felderítésével és átvételével megmenthetik a fontos, maradandó értékű iratokat az enyészettől. Ebben az esetben csak a cél tervezése fogalmazódik meg a munkatervekben,

hiszen pontos adatok nem állnak rendelkezésre. Értékes vállalati anyagok kerülhetnek levéltári őrizetbe, de az iratanyag mentése a cél értékes iskolai anyagok esetében is.

A jogszolgáltató szervek, földhivatalok, egyéb iratképzők 2014-ben is jelentős mennyiségű iratanyag átadását kezdeményezik, amelyre azonban a levéltárak döntő többsége, raktárhiány miatt nem vállalkozhat. Kivételt csak a veszélyeztetett iratok jelentenek, illetve azok a levéltárak tervezik ilyen iratanyagok átvételét, ahol erre megfelelő férőhely áll rendelkezésre.

Az év folyamán kidolgozzuk a magyar vonatkozású külföldi, különösen a migrációs iratok figyelésének és gyűjtésének alapelveit.

Az OL-ban a korábbi évekhez hasonlóan az Országgyűlés Hivatalától átveszik a 2012-2013. évi törvények hiteles példányát (2,08 ifm). Az 1945 utáni kormányzati szervek részére összesen 215,12 ifm iratot vesznek át. A rendszerváltás előtt keletkezett anyagok közül kiemelkedő jelentőségű az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság, a Vám- és Pénzügyőrség, a Pénzügyintézeti Központ, Minisztertanács Tájékoztatási Hivatala, valamint a Magyar Távírási Iroda iratanyaga, amelyek a szocialista korszak teljes időkorát átfogják. A rendszerváltás után pedig a Duna Televízió, a Legfelsőbb Bíróság kollégiumai és több sportcélú közszervezet iratátadása emelhető ki. A vállalati iratok gyarapodásának körében (összesen: 215,46 ifm) a Magyar Nemzeti Bank és a Magyar Beruházási Bank rendszeres iratátadásai mellett több filmstúdió és a Bakonyi Bauxitbánya Vállalat maradandó értékű iratainak gyarapítására kerül sor.

Bértárolt iratanyag átvételét – a munkatervi irányelveknek megfelelően – 2014-ben egyetlen megyei levéltár sem tervezi. A korábban átvett bértárolt iratanyaggal kapcsolatban munkatervi szinten jelentkező feladatokkal (adatszolgáltatás) Békés, Borsod, Hajdú-Bihar, Heves, Komárom-Esztergom, Nógrád, Szabolcs-Szatmár és Tolna megyék esetében kell számolni. A legjelentősebb mennyiségű bértárolt iratanyag az MNL Nógrád Megyei Levéltára bátonyterenyi fióklevéltárban található, ahol az őrzött bértárolt iratanyag mennyisége eléri a 11 500 iratfolyómétert. Köszönhetően az újabb átvételek szünetelésének és a folyamatos selejtezésnek, az iratanyag lassan apadni kezdett, de az iratanyagból történő (munkaviszonnyal, bérrel kapcsolatos) adatszolgáltatási esetek száma éves szinten megközelíti a 3000-et.

Raktári kapacitások hiánya miatt 2014-ben nem tervez átvételt, illetve kizárólag iratmentés céljából tud iratanyagot átvenni az MNL Baranya, Hajdú-Bihar és a Pest megyei levéltára. A levéltári anyag költöztetése miatt nem tervezett 2014-ben iratátvételt az MNL Fejér Megyei Levéltára.

Az átvételre tervezett iratmennyiség az OL-ban: 433 ifm iratanyag, 306 tekercs mikrofilm és 1000 könyvtári egység (2013: 1264,94 ifm; 2012: 875,23 ifm; 2011: 879,04 ifm; 2010: 711,88 ifm; 2009: 1069,75 fm), az alábbi fondfőcsoportokban: XVIII. Az államhatalom felsőbb szervei, XIX. Az államigazgatás felsőbb szervei, XX. A jogszolgáltatás felsőbb szervei, XXVI. Intézetek, intézmények, XXIX. Vállalatok, XXXI. Családok és személyek, XXXII. Gyűjtemények, XXXIV. A levéltár ügyviteli iratai.

Az átvételre tervezett iratmennyiség a megyei levéltárakban 2448 ifm. Az előző időszakhoz képest ez az adat is a megyei levéltárak raktári kapacitásainak folyamatos csökkenésére utal. A tervezett/tervezhető iratátvétel az alábbi fondfőcsoportokat érinti: V. Megyei városok és községek, VIII. Tanintézetek, intézmények, IX. Testületek, XIII. Családok, XIV. Személyek, XV. Gyűjtemények, XXIII. Tanácsok, XXIV. Az államigazgatás

területi szervei, XXV. A jogszolgáltatás területi szervei, XXIX. Vállalatok, XXX. Szövetkezetek, XXXVI. Megyei önkormányzatok, XXXVII. Városi, községi önkormányzatok. A tervek szerint a legmeghatározóbb mennyiséget a tanácsi iratok, a jogszolgáltatás területi szervei és az önkormányzatok iratanyagának átvétele képezi.

Az MNL átvételre tervezett iratmennyisége: 2881 ifm.

A gyűjtőkörbe tartozó iratanyag bővítésére főként ajándékozás révén lehet számítani. Az állománygyarapítás fontos tervezett része lehet az évfordulós megemlékezésekhez (Holokauszt Emlékév, I. világháború) kapcsolódó magániratok levéltári átvétele. A megyei levéltárak 2014-ben ajándékozás, letét, illetve vásárlás útján kisebb mennyiségű, elsősorban családi iratanyag átvételével számolnak. A megyei levéltárak esetében azok terveznek iratvásárlást, akik felé előzetesen maradandó értékű magániratok eladását jelezték. Az iratvásárlásnál meghatározó szerepet játszanak a pályázati lehetőségek, hiszen a vásárlás csak pályázati forrás esetén valósulhat meg. Az OL-ban 2014-ben is folytatódik az iratvásárlás az antikváriumok és aukciók figyelése alapján, főleg pályázati forrásból. Az igényeknek megfelelően végzik a magánosok által ajándékozásra, vételre felkínált iratok átvételét, becslését, vásárlását. Továbbá szakvéleményt és becslést készítenek kiviteli engedélyekhez. Az így bemutatott iratokról digitális másolat is készül. A Nemzeti Kulturális Alap Ithaka programja segítségével mód nyílik emigrációs iratok föltárására és átvételére az amerikai kontinens területéről. Az év folyamán politika- és gazdaságtörténeti interjúkkal bővül az Oral History Gyűjtemény. Nemzetközi egyezmények alapján összesen 306 tekericsnyi orosz és szlovák filmtári másolat állománybavétele történik 2014-ben.

III. 3. Állományvédelem és reprográfia

III. 3.1. Általános tevékenység, állományellenőrzés

Az MNL Szakmai Koordinációs Központ (továbbiakban SzKK) Állományvédelmi és reprográfiai osztályának kiemelt feladata egy összehangolt állományvédelmi stratégia kialakítása az MNL tagintézményeire vonatkozóan. A megyei levéltárak raktározási és általános állományvédelmi problémáinak feltárása és azok javítása, az állományvédelmi profilú pályázati tevékenység koordinálása, valamint a munkatársak szakmai képzése, továbbképzése alapvető feladatok. A munkához a megyei tagintézményekben az elmúlt évben tett látogatások tapasztalatai, valamint a szakfelügyelői jelentések szolgáltatják az információkat.

A megyei levéltárakban végrehajtott előző raktárminősítés óta a raktárhelyiségeket érintő nagyobb beruházás mindössze egy levéltárban valósult meg (Borsod megye, Alsószolcai fiók, 2008.), és 2013-ban egy intézményben zárul le (Fejér megye). A megyei levéltárak – költségvetési helyzetük függvényében – helyenként kisebb beruházásokat eszközöltek (pl. sötétítők, páratartalmat szabályozó készülékek), azonban a klimatikus viszonyok számottevő javulását a raktári célokra használt épületek általános alkalmatlansága miatt nem tudták érdemben elérni. Több esetben a költségvetési helyzet romlása miatt a klimatikus körülményeket javító berendezéseket és a temperáló fűtést sem tudták folyamatosan alkalmazni. A szakfelügyeleti vizsgálatok eredményeként a megyei levéltárak raktárviszonyairól elmondható, hogy az MNL intézményrendszerében nincs „optimális” minősítési szinttel rendelkező raktár, és mindössze egy levéltár (Jász-Nagykun-Szolnok megye) rendelkezik „megfelelő” minősítéssel a klimatikus viszonyok és a raktárkapacitás tekintetében.

A megyei levéltárak raktározási körülményeit látva, ma már kijelenthető, hogy az elmúlt évtizedekben a raktárkapacitások növelése érdekében használatba vett, nem megfelelő adottságokkal rendelkező ingatlanok levéltári raktáráruktént történő igénybevétele egy széttagolt, rossz hatásokkal és magas költségekkel működtethető, a maradandó értékű iratanyag számára nem megfelelő őrzési körülményeket biztosító levéltári rendszert hozott létre. A viszonylag új, levéltári célokra épített raktárak esetében is az tapasztalható, hogy az épületekben az elvárt klimatikus viszonyokat (az építkezés módja, a felhasznált anyagok miatt) csak a klímaberendezések folyamatos üzemeltetése biztosíthatja, amelyeknek működtetése és karbantartása nagy költségigényű. Figyelembe véve, hogy a raktárbázis állapotának javítása a jelenlegi feltételrendszer tekintve csak lassan, és kis lépésenként valósítható meg, az iratpusztulás csökkentése érdekében az intézményvezetésnek mindent meg kell tennie.

A klimatikus paraméterek változásának monitorozása az MNL OL három épületének raktáraiban adatgyűjtős műszerekkel történik folyamatosan, összesen 60 db műszerrel mérjük a raktári paramétereket. Az adatokat számítógépes feldolgozással értékeljük. A megyei tagintézmények esetében a raktári paraméterek monitorozása nem mindenhol történik adatgyűjtős műszerekkel, vannak tagintézmények, ahol kézi műszerrel kell elvégezni a méréseket.

Az állományrevíziót az előző évi gyakorlatnak megfelelően, 3 napos időtartamban, a kutatóknak kiadott iratanyag ellenőrzésére, visszavételére, visszahelyezésére korlátozva végzik el a szervezeti egységek és a tagintézmények saját terv szerint.

III. 3.2. Restaurálás, konzerválás (OL és a megyék együtt)

- oklevél, kódexlap, címereslevél: 50 darab
- irat, nyomtatvány, könyvlap: 103070 db + 0,04 ifm vagy doboz
- kötet 14 db
- tervrajz/terkep: 108 darab
- plakát, képeslap, családfa, rajz, foto, üvegnegatív: 5 db

III. 3.3. Könyvkötészeti munkák

- lapjavítás: 14315 folio
- könyvkötés javítása: 430 kötet
- új könyvkötés készítése: 477 kötet
- palliumvágás: 90 000db
- papír-, karton-, kérő- és kísérlap vágása: 500 db
- névtábla készítés: db
- egyedi tárolóeszköz (tok, téka, papírhenger) készítés: 100 db

III. 3.4. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmezés, digitalizálás)

Nagyobb mennyiségben az intézmény két mikrofilmező műhelyében (Óbuda) és két digitalizáló műhelyében (Bécsi kapu tér, Óbuda) terveznek másolatkészítési munkákat.

Biztonsági negatív mikrofilmezést elsősorban megrendelésre terveznek. A Holocaust Memorial Museum részére a Z-szekció iratanyagából, válogatottan 30 000 felvétel, a Pénzügyi Központ (XIX-L-20-o) iratainak filmezése kb. 60 000 felvétel, valamint a Népbíróóságok Országos Tanácsa (XX-4-a, XX-4-b) válogatott iratainak filmezése kb. 16 000 felvétel, amelyről az OL saját részre is másol egy példány negatívot és pozitívot. A Yad Vashem Intézet megrendelésére az Országos Zsidó Helyreállítási Alap (XXXIII-9) iratainak mikrofilmezése kb. 100 000 felvétel amelyről szintén készül az OL részére is másolat. Tehát összesen 206 000 felvétel biztonsági mikrofilmet terveznek.

A megyei tagintézmények közül nagyobb mérvű mikrofilmezési munkát három megyében terveznek: Csongrádban Hódmezővásárhelyen a Mormon Egyház részére tovább folytatják az állami anyakönyvi másodpéldányok mikrofilmezését. Komárom-Esztergom megyében 64 705 felvételt készítenek az állami anyakönyvekből, illetve előkészítik Esztergom sz. kir. megyei város polgármesterének (1930–1950) (60,09 ifm) iratait. A fentiekén túl Nógrád megyében az 1990-es évek elején keletkezett képviselő-testületi jegyzőkönyvekről, fakulásuk megállítása, az adatvesztés elkerülése érdekében szeretnék biztonsági mikrofilmet készíttetni, amennyiben arra pályázati forrás nyílik. Összesen 264 705 felvétel biztonsági mikrofilmet terveznek.

Az MNL összesített biztonsági mikrofilmezési terve 470 705 felvétel.

Az MNL digitalizálási tevékenysége részben saját erőforrásból, részben pályázati forrásokból történik, részben a közfoglalkoztatási program által nyújtott lehetőségeket is kihasználjuk. Az MNL központi Bécsi kapu téri fotó- és digitális műhelyben egyedi és tömeges digitális felvételek készülnek eredeti levéltári iratokról. Az óbudai digitális műhelyben mikrofilmek, valamint eredeti iratok tömeges digitalizálása folyik. Kiemelt feladat az egyházi anyakönyvi mikrofilmek digitalizálása, a 2013-ban megkezdett munka folytatása és befejezése (2000 tekercs szkennelése, 4500 tekercs processzálása, utófeldolgozása). Ezt követően az 1869-es összeírások felvidéki levéltárakban őrzött mikrofilmjeinek digitalizálása az Eperjesi Egyetem megrendelésére (1000 tekercs), továbbá a Katonaállítási Lajstromok mikrofilmjeinek digitalizálása (a megkezdett munka befejezése). Összesen mintegy 4 000 000 felvétel készül a mikrofilmekről.

Az MNL OL-ban egyedi munkában olyan felvételeket terveznek, melyek egyedi beállítást igényelnek (címer, pecsét). Ezek közül kiemelhető a V 31 Országos Községi Törzskönyvbizottság pecsétgyűjteményének fényképezése 2100 felv., T 1 tervrajzok 1500 felv. Tervezik az R 32 Az 1848/49 szabadságharc nyomtatványai 8000 felv., P 1888 Forgách család gácsi ága 17000 felv., P 1894 Forgách család gimesi ága 13000 felv., N 26 Az 1828-as összeírások 18000 felv., A 57 Királyi Könyvek 45000 felv., F 50 nagyalakú összeírások 15000 felv., C 30 Acta nobilium 8000 felv., M-KS 288. f. 22. cs. MSzMP Agit. Prop. oszt. 88000 felv. Kutatói megrendelésre rendszeres egyedi- és tömeges munkákat végeznek, a korábbi évek adatainál több, mintegy 14-18 000 felvétel várható. A fennmaradó szabad kapacitás függvényében tervezik máshol (OSZK) őrzött középkori oklevelek digitalizálását. Összesen várhatóan 235 000 felvétel készül el.

Az MNL összes tervezett digitális felvételei várhatóan 4 235 000 felvétel lesz 2014-ben.

A megyei tagintézmények közül két megyében (Baranya, Somogy) folyóirat, illetve napilap digitalizálását tervezik. Somogyban 2008-ban elkezdték virtuálisan egyesíteni a megyei-városi könyvtár és a levéltár archív sajtóállományát. Terveik szerint a felvételeket DVD-n fogják közreadni. Programszerű digitalizálás folyik a Veszprém megyei tagintézményben a *Veszprémi Kaleidoszkóp* családi fényképgyűjtő akció, és Pápán a helyi beat- és rockéletet bemutató *Pápa Beat* név alatt futó audiófelvételek és fényképek gyűjtése révén. A legtöbb helyen különféle (közgyűlési, pártbizottsági ülések stb.) jegyzőkönyvek (Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Csongrád, Pest), összeírások (Tolna, Pest) digitalizálását tervezik, de Csongrádban emellett plakátok (60 darab) digitalizálására is sor kerül. Több helyen az MNL nyertes pályázatán belül (Borsod, Hajdú-Bihar, Komárom-Esztergom) kataszteri térképek digitalizálására nyílik mód. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az ez évi tudományos kutatást meghatározó két projekt keretében a Holokauszttal és az I. világháborúval kapcsolatos válogatott forrásokat is digitalizálják. Az MNL SZKK Állományvédelmi és reprográfiai osztályán folyó reprográfiai (mikrofilmes, fényképész és digitalizáló) tevékenység, valamint

restaurátor és könyvkötő munka zökkenőmentes elvégzésének alapvető feltétele a gépi berendezések és tárgyi eszközök folyamatos karbantartása, javítása, az alkatrészek pótlása, és a fogyó nyersanyagok (filmek, papíryanagok, vegyszerek stb.) beszerzése. Mindezekre évek óta elsősorban az NKA pályázatok útján van lehetőség. A 2013-ban kiírt pályázat beszerzéseivel csak a 2014. évi legszükségesebb igényeket lehet majd kielégíteni, így a 2014-es pályázati kiírás is alapvető fontosságú lesz az MNL számára.

III. 4. A levéltári anyag nyilvántartása

Az MNL a levéltári anyag megfelelő dokumentálása és megőrzésének biztosítása érdekében 2014-ben is a 10/2002. NKÖM rendeletben meghatározottak szerint tervezi az előírt nyilvántartások vezetését. A 2014-es munkaterv kiemelt szakmai feladata az MNL egységes nyilvántartási rendszerének bevezetése. A ScopeArchiv rendszer bevezetése a korábbi nyilvántartások tekintetében minőségi változásokat fog eredményezni. Kiemelt cél, hogy a levéltári anyag egységes nyilvántartása teljes és naprakész legyen a központi és megyei tagintézményekben egyaránt. A bevezetésben csak ütemezési különbségek vannak. Az OL egy lépéssel előbbre jár a Scope bevezetésében, az itt felhalmozódott tudás birtokában a megyei tagintézmények esetében várhatóan könnyebben fog menni az átállás.

A központi szervezeti egységek esetében a 2014. év fő feladata az új elektronikus levéltári nyilvántartó rendszer (Scope) használhatóvá tétele, az iratanyag nyilvántartásainak minél teljesebb körű feltöltése és a nyilvántartás folyamatos vezetése által. Szükséges az OL által őrzött törzsegységek adatainak ellenőrzése, ISAD'G űrlapok javítása, újak készítése. Legfontosabb feladatunk azonban (az OL iratanyagának kutathatósága növelése érdekében is) a meglévő raktári jegyzékek feltöltése, fejlesztése. Ennek érdekében az elmúlt tíz év kutatótermi statisztikája alapján kijelölésre kerültek azon irategységek (az őrzött iratanyag mintegy negyede), amelyek jegyzékei mindenképpen feltöltendők a Scope-ba. Ehhez (kisebb mennyiségben) szükség lehet a dokumentum elektronikus rögzítésére, vagy az elektronikusan rendelkezésre álló jegyzékek különböző mértékű átalakítására. A pontos eljárásrendet az év első negyedében meg kell alkotni, hogy a feladat magas színvonalon legyen elvégezhető.

Új raktári jegyzékek készítését sem lehet elhanyagolni, melyekre több okból lehet szükség. Egyrészt középszintű rendezések után, másrészt részletesebb (pontosabb) leírások készítésekor, illetve korábbi papíralapú jegyzékek átalakítása esetén. Ilyenek például a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, Kisebb érdekképviseleti fondok, Weiss Manfréd konzern-vállalatok stb. Új jegyzékek elkészítésekor az a törekvés, hogy az Levéltári Nyilvántartó Rendszer (LNYR) által megkívánt formában készüljenek el a leírások. A jegyzékek készítése során sok esetben részletes tárgyleírások is csatlakoznak az egyes levéltári leírási egységekhez, így ezek használhatósága mindenképpen növekszik. Állományvédelmi célú dobozolás után is új jegyzéket kell készíteni. Összesen az OL-ban: 1854,56 ifm anyaghoz készül új raktári jegyzék.

Az MNL OL-ban tervezik még – kezdetben még csak mintajelleggel – néhány mikrofilmezett állomány (pl. Z, P, D szekcióm esetében a mikrofilm-állomány felmérését, az irat- és mikrofilm-jegyzékek összehasonlítását, a Scope-ba való feltöltés előkészítését, valamint a feltöltéshez szükséges gépelési igény meghatározását is. Folytatódik emellett a hungarika-nyilvántartás alapelveinek kidolgozása. Ezek mellett természetesen a napi feladatokat is el kell végezni: például állományba vétel (naplók vezetése). Természetesen a fondossziék pótlása is munkatervi feladat marad.

A megyei levéltárakban 2014-ig a törzskönyvi nyilvántartást mindannyian, a gyarapodási, fogyatéki, letéti, kölcsönzési és átmeneti naplót, valamint a raktári jegyzékeket a többség egységes program alkalmazásával vezette az e-Archivum programmal. A tárolt adatok rendszeres biztonsági mentéséről és archiválásáról a programhoz mellékelt útmutató szerint gondoskodott minden megyei tagintézmény. Az informatikai infrastruktúra különbözőségei miatt 2013-ban az e-Archivummal kapcsolatos feladatok mértéke a megyei levéltárakban eltérő mértékű volt. (Több tagintézményben pl. Sopron és Győr, a megfelelő képzettségű levéltári informatikus és a feladat elvégzéséhez szükséges számítógép hiányából eredő nehézségek gátolták a problémamentes rendszerhasználatot és a megkezdett feltöltés folytatását.) Az e-Archivumban vezetett naplók közül -- amelyeket több helyen továbbra is vezetnek manuálisan, szabályosan év végén hitelesítve, aláírással és pecséttel lezárva azt -- a legtöbb esetben a gyarapodási napló volt naprakész. Az új elektronikus nyilvántartások előkészületeibe bekapcsolódtak a megyei levéltárak is, 2013 végére az e-Archívum adatainak ScopeArchive-ba való áttöltése döntő részben befejeződött.

Valamennyi megyei levéltár munkatervi szinten számolt a ScopeArchiv bevezetésével kapcsolatos feladatok ellátásával. Megtörtént a rendszert használó személyek kijelölése, oktatása, a jogosultságok kiosztása. Az év során meghatározó feladat lesz több megyei levéltárban is a fond- és szervdossziék feltöltése, a meglévő raktári jegyzékek digitalizálása, csatolása, a régi, papíralapú raktári jegyzékek és repertóriumok begépelése, összekapcsolva a fondok raktári revíziójával. Munkatervi szinten jelentkező feladat a ScopeArchiv folyamatos feltöltése, a feltöltött adatok kontrollja és kiegészítése, az ÁROP 1.A.4. projekt keretében végzendő nyilvántartási adatmigráció támogatása, az e-Archívum adatelemeinek migrálását követően a ScopeArchiv-ba átemelt adatok ellenőrzése, a csatolmányok (raktári jegyzékek, iratkezelési szabályzatok, stb.) felülvizsgálata. Az ellenőrzés és az esetleges korrigálás elvégzése után megindul a ScopeArchiv Fondtörzskönyv és Gyarapodás moduljának éles környezetben történő vezetése, az új közép- és darabszintű rendezéseknél a raktári jegyzékek készítése. A ScopeArchiv rendszer feltöltése során, szükség szerint az illetékességi körbe tartozó szervek revízióját követően, számolni kell a szervadatok rögzítésével, a szervnyilvántartás elektronikussá tételével.

Csongrád megyében további munkatervi feladatként jelentkezik az e-Archívumba történő rögzítés hiányosságainak pótlása, ebben a tagintézményben ugyanis a fondok besorolása eltér a bevett rendszerezésektől a fiókhálózati struktúra specifikus volta miatt, ami problémákat okoz a Scope bevezetésénél.

A raktári jegyzékek csatolásával kapcsolatban változatos a tennivalók sora. A raktári jegyzékek megléte és elektronikus formájának feltöltöttsége rendkívül széles skálán mozog, így a ScopeArchive bevezetésével párhuzamosan a megyei levéltárak többsége kiemelt feladatának tekinti 2014-ben is a hiányzó raktári jegyzékek elkészítését, a régiek aktualizálását, egységesítését, elektronikussá tételét. Több megyei levéltárban is szükségessé vált a raktári jegyzékek pótlása, az új fondszerkesztési alapelveknek megfelelően több fondfőcsoportban számos raktári jegyzék újraszerkesztése, a megfelelő kutatási segédletekkel nem rendelkező irategyüttesek megfelelő raktári jegyzékekkel történő ellátása (Pest, Tolna megye).

A raktári jegyzékek honlapon való elérésére külön hangsúlyt fektetnek a megyei tagintézmények. A levéltári anyag egységes elektronikus nyilvántartásának bevezetéséhez elengedhetetlenül szükséges az informatikai eszközpark megújítása, a

megyei levéltárak többsége csak jelentős informatikai fejlesztést követően lesz képes megfelelni majd az elektronikus nyilvántartórendszer biztonságos üzemeltetésének.

Nem csupán nyilvántartási, hanem a levéltári anyag kutathatóságát, az adatszolgáltatást és a levéltári anyagban való tájékozódást segítő céllal készít raktári jegyzéket az MNL tagintézményei közül Baranya, Bács-Kiskun, Békés, Borsod, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Nógrád, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna, Vas, Veszprém, Zala megye és Sopron levéltára.

A megyei levéltárakban raktári jegyzék készül 3185,28 ifm levéltári anyaghoz, továbbá 1300 kötethez és 217 doboz mikrofilmhez

III. 5. Rendszerezés, rendezés

III. 5.1. Alapszintű rendezés

A levéltár megnevezése	Alapszinten rendezésre kerülő iratok terjedelme (ifm)
MNL OL	167
MNL BKML	140
MNL SZSZBML	7,80
MNL TML	13
MNL VeML	42,15
MNL ZML	90
MNL Összesen	319,95

Az MNL-ben 2014-ben alapszinten rendezésre kerülő iratanyag terjedelme 319,95 ifm, amely 40 fondot érint.

III. 5. 2. Középszintű rendezés

Szinte valamennyi megyei levéltár a középszintű rendezést tekinti kiemelt feladatának, mennyiségben ezek teszik ki a rendezési munkálatok legnagyobb részét. A középszintű rendezések jellemzően a városi és községi tanácsok, önkormányzatok iratanyagait és az oktatási intézmények fondjait érintik, ezek majdnem mindenhol szerepelnek a munkatervekben. Ugyancsak jelentős mennyiségű az állami vállalatok és szervezetek iratainak középszintű rendezése. A megyei levéltárak együttes középszintű rendezése 412 fondot érint, terjedelme 3308,57 ifm.

Az OL-ban a középszintű rendezés keretében az 1945 utáni kormányzervek főosztályán folytatódik az Egészségügyi Minisztérium (XIX-C-2-x, y), és a Népművelési Minisztérium (XIX-I-3-l, m) TÜK és Visszaminősített TÜK iratok állagának összerendezése. A 2013-ban készült rendezési tervek alapján elkezdődik a Kulturális Kapcsolatok Intézete fondjának rendezése az Általános iratok állagának (XIX-A-33-a) irataival, továbbá az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézete (M-KS 904. f.) iratainak rendezése. Sor kerül továbbá korábbi rendezési elképzelések alapján a Kulturális Minisztérium (XIX-I-7), és a Levéltárak Országos Központja TÜK iratok (XIX-I-18-b), a tárgyévben benyújtandó terv alapján pedig a Magyar Közvéleménykutató Intézet (XXVI-A-37) irategységeinek

rendezésére is. A főosztályon elvégzendő középszintű rendezések összesen 476,23 iratfolyómétert kitevő iratanyagot érintenek. Az Magyar Közvéleménykutató Intézet iratanyagán felül a főosztály rendezési tervet terjeszt fel tárgyév első félévében az alábbi fondok, összesen 2384,27 iratfolyóméter terjedelmű irataihoz: Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium (XIX-D-6), Külügyminisztérium (XIX-J-1), Pénzügyi Központ (XIX-L-20), Új Magyar Központi Levéltár (XXIV-1). A Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztálya Gazdasági szervek csoportja 18,00 iratfolyóméternyi iratanyag kiegészítő rendezésével folytatja MÁVAG-vállalatcsoport iratai közül a nagy terjedelmű Magyar Királyi Vas- és Acélgár, Diósgyőr, Általános iratok (Z 1558) állagának rendezését. Befejezi továbbá az Alumíniumérc Bánya és Ipar Rt. Magyar-Szovjet Bauxit-Alumínium Rt. (XXIX-F-37) anyagának rendezését (3,6 ifm). Ezen túlmenően rendezési tervet készít a MÁVAG Mozdony- és Gépgyár állagaiból (XXIX-F-344-a-b) alapszinten leválasztandó, 13,82 iratfolyóméter terjedelmű iratainak a MÁVAG egyes állagaihoz (Z 415-416) való hozzárendezéséről. A fentiek szerint az OL-ben 2014. év folyamán 497,23 iratfolyóméter középszintű rendezése fog megtörténni és mintegy 2398,09 iratfolyóméternyi iratanyaghoz készül rendezési terv.

A levéltár megnevezése	Középszintű rendezésre kerülő		
	fondok száma (db)	terjedelme (ifm)	érintett fondfőcsoportok
MNL OL	14	497,23	XIV., XIX., XXVI.,
MNL BKML	11	57	IV., V., VI., XIV., XXIII., XXXV.
MNL BaML	37	215 (becs.)	IV., V., VIII., IX., X., XI., XII., XIII., XIV., XV., XXIII., XXIX.,
MNL BAZML	4	27,99	V., VIII., XXIX.
MNL BéML	15	129,96	V., XXIII., XXV., XXIX., XXX., XXXVII.
MNL CSML	41	192,97	IV., V., VII., VIII., IX., XI., XIII., XIV., XVII., XIX., XXIII., XXV.
MNL GYMSML Győr	2	125	XXV., XXIX.
MNL GYMSML Sopron	26	61,58	IV., VII., VIII., X., XII., XIV., XV., XVII., XXIII., XXIV., XXV., XXXVII.
MNL HBML	32	206,63	VIII., X., XXXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXX., XXXV.
MNL HML	7	211,36	VII., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXV., XXXVI.
MNL JNSZML	15	69,03	VIII., XXIII., XXV., XXVI., XXX., XXXIII.

A levéltár megnevezése	Középszintű rendezésre kerülő		
	fondok száma (db)	terjedelme (ifm)	érintett fondfőcsoportok
MNL KEML	5	110,89	VIII., XIII., XXIV., XXIX., XXX.
MNL NML	19	174,52	VIII., XXIV., XXV., XXIX., XXX.
MNL PML	4	17,61	XXIII.
MNL SML	121	1247,21	IV., V., IX., VIII., XVI., XIII., XXV., XXXV., XXXVI., XXXVII.
MNL SZSZBML	24	83,43 fm	IV., V., VIII., XIII., XIV., XXIII., XXIV., XXX., XXXVII.
MNL TML	2	20	-
MNL VaML	15	57,91	IV., VIII., XIII., XV., XXIII., XXV., XXVI.
MNL VeML	18	105,15	V., IX., XI., XXIII., XXIV., XXV., XXVI., XXIX., XXXV.
MNL ZML	14	195,33	IV., V., VIII., XXIII., XXXV.
Megyék Összesen	412	3308,57	
MNL Összesen	412	3805, 8	

III. 5.3. Darabszintű rendezés

Az OL-ban az 1945 előtti kormányzervek főosztályán darabszintű rendezés keretében kerül sor az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárától 2009-ben átvett 0,48 iratfolyóméternyi ún. „O” dossziéknak az Igazságügyminisztérium iratanyagában való elhelyezésére. A Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztályán befejeződik egyrészt a Nemzeti Szocialista Magyar Párt-Hungarista Mozgalom (P 2294), másrészt a Volksbund der Deutschen in Ungarn (P 1365) iratainak rendezése, a mintegy 0,48 iratfolyóméter terjedelmű belépési nyilatkozatok jegyzékelésével. Folytatódik ugyanakkor az Altenburger Gusztáv és Réső Ensel Sándor címer- és pecsétgyűjteménye. Alap-, közép és felsőfokú közigazgatási egységek pecsét- és bélyegzőlenyomatai, címerkivágatai megnevezésű irategység (V 5 D/I/a) darabszintű rendezése és feldolgozása kb. 4000 darab új egységgel.

A levéltár megnevezése	Darabszintű rendezésre kerülő		
	fondok száma (db)	terjedelme (ifm)	érintett fondfőcsoportok
MNL OL	5	1,44 + 4000 db	K,P,V
MNL BKML	8	6	IV., V., VI., XIV., XXIII., XXXV.
MNL BaML	1	2	XI.
MNL BAZML	4	0,57	XIII., XV.
MNL CSML	9	80,62	V., XII., XV., XV.
MNL FML	2	5,50	IV., XII.,
MNL GYMSML Győr	2	7,20	VIII., XXIII.
MNL GYMSML Sopron	9	6,26	IV., XIII., XIV., XV., XXIII.
MNL HML	1	1,68	XXIII.,
MNL JNSZML	1	2,55	XXIX.
MNL KEML	1	18,35	XXIV.
MNL NML	1	kb. 0,40	IV.
MNL PML	3	-	IV., XXXIII.
MNL SML	3	9,80	XV., XXXIII.
MNL SZSZBML	3	1,11	IV., XIII.
MNL VaML	15	6,02	VIII., XIV., XXIII., XXVI.
MNL VeML	4	12,17	V., XI., XV., XXIII.
MNL ZML	18	21,89	IV., XII., XIV.
Összesen	85	180,12	

A 2014. évi darabszintű rendezések az OL-ban 1,44 iratfolyómétert és 4000 darab egységet érintenek, a megyei levéltárakban 85 fondot érint, 180,12 ifm. terjedelemben.

III. 5.4. Ellenőrző, kiegészítő rendezés

A megyei levéltárak 2014-ben ellenőrző/kiegészítő rendezési munkái 244 fondban 928,93 ifm mennyiséget tesznek ki.

Az OL 1945 előtti kormányzervek főosztályán ellenőrző rendezésnek lesz alávetve a Helytartótanács több állaga (C 50 – C 53, C 54, C 55) összesen 60 iratfolyóméter terjedelemben. A főosztály emellett számos irategység átdobozolását végzi (folytatja, illetve kezdi meg) ellenőrző rendezéssel egybekötve. E munkában érintettek a K. k. Statthaltere Abtheilung Kaschau (D 128 – D 130), és a Magyar Kamara Archivuma (E 211 – E 239) egyes állagai, továbbá a K szekcióból az Országgyűlés (K 3, 4), a Miniszterelnökség (K 27, 28), és a Belügyminisztérium fondjának egyes részei (K 148) összesen 268,62 iratfolyóméter terjedelemben. Ellenőrző rendezés keretében kerül sor a főosztályon a Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltártól 2012-ben átvett ügyészégi és belügyminisztériumi iratanyagok elhelyezésére, ami 5,9 iratfolyóméter iratanyagot érint. Az 1945 utáni kormányzervek főosztályán az iratok struktúrájának egységesítése és pontosítása végett az Igazságügyi (XIX-E-1-a, l), a Kulturális (XIX-I-7-bb, dd), a Művelődésügyi (XIX-I-4-ff, rr, aaa, rrr), a Külügy- (XIX-J-1-k, -j), valamint az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium (XIX-D-6-a-g, k, l) egyes állagainak, továbbá a Magyar Közvéleménykutató Intézet (XXVI-A-37), a Legfőbb Ügyészség Politikai osztály (XX-10-k), és a Pénzügyi Központ (XIX-L-20) ellenőrző rendezését lesz szükséges elvégezni. A munkálatok összesen 990,25 iratfolyóméter terjedelmű iratot érintenek.

A Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztályán két állag (Festetics család, Directoratus [P 279], és a Magyar Nemzeti Bank, Nemzetközi Fejlesztési Intézmények [XXIX-L-1-ccc]) előző évről áthúzódó ellenőrző rendezésének befejezésére kerül sor, 7,84 iratfolyóméter terjedelemben.

Az OL állományából 2014-ben ellenőrző rendezések 1256,71 iratfolyómétert fognak érinteni.

A levéltár megnevezése	Ellenőrző rendezés		Kiegészítő rendezés			
	fondok (db)	száma	terjedelme (ifm)	fondok (db)	száma	terjedelme (ifm)
MNL OL	38		1256,71			
MNL BaML	9		210	-		-
MNL BAZML	2		46,46	1		2,93
MNL BéML	1		25,52	-		-
MNL FML	-		2	-		-
MNL GYMSML Győr	3		59	-		-
MNL GYMSML Sopron	6		21,97	-		-
MNL HBML	17		43,64	-		-
MNL HML	7		55,52	-		-
MNL KEML	2		25,56	-		-
MNL NML	1		66,59	-		-
MNL PML	1		-	-		-
MNL SZSZBML	8		43,36	-		-
MNL TML	145		157	-		-
MNL VaML	19		34,17	-		-
MNL VeML	12		51,01	1		2
MNL ZML	9		82,2	-		-
Megyék összesen	242		924,00	2		4,93
MNL összesen	280		2180,71	2		4,93

III. 5.5. Raktári rendezés (mintaállványozás, jelzetelés, átrendezés)

Valamennyi iratörző főosztályon és tagintézményben a rendezések szinte minden esetben raktári rendezési munkálatokkal járnak együtt, a fondok mintaállványozását, jelzetelését mindenhol elvégzik, az iratok raktári helyükre kerülnek. Komplet raktári költöztetésre – az új épület átadásával összefüggésben – az MNL Fejér Megyei Levéltára esetében kerül sor. A raktári kapacitások szűkössége miatt a legtöbb levéltár kényszerűségből is felvállal nagyobb volumenű átrendezéseket, amelyekkel megpróbálnak további szabad férőhelyet nyerni. A korábbi években új raktári egységekbe került iratok raktári rendezési munkái szintén feladatot jelentenek.

Az OL-ban az 1945 előtti kormányzervek főosztályán a Belügyminisztérium raktári rendjének javítása szükséges, amely elsősorban a raktári berendezési tárgyakat érinti.

Az 1945 utáni kormányiszervek főosztályán az iratoknak rendezésekhöz kapcsolódó esetleges fizikai áthelyezése mellett az Oktatási Minisztérium (XIX-I-8) fondja iratanyagának raktári rendezése fog megtörténni tárgyévben, 284,41 iratfolyóméter terjedelemben. Az iratörző főosztályokon számolni kell ezek mellett azzal, hogy az új levéltári nyilvántartó rendszerbe feltöltendő jegyzékek egységesítése kapcsán további ellenörző rendezésekre és jelzetelésekre lehet szükség.

A levéltár megnevezése	Raktári rendezés
	Terjedelme (ifm)
MNL OL	284,41
MNL BKML	104,86
MNL BéML	229
MNL GYMSML Győr	5,60
MNL GYMSML Sopron	1,56
MNL KEML	71,84
MNL SML	2760,58
MNL SZSZBML	30
MNL VaML	25,40 + kb. 60 000 db tervrajz
Megyék összesen	3228,84 + kb. 60 000 db tervrajz
MNL összesen	3513,25 + kb. 60 000 db tervrajz

III. 6. Selejtezés

A legtöbb megyei tagintézmény raktározási problémákkal küzd, éppen ezért nagyon fontos, illetve nagyon fontos lenne a selejtezésre mind nagyobb hangsúlyt fektetni. A selejtezés kivétel nélkül mindenhol szervesen összekapcsolódik a rendezési munkálatokkal. A selejtezendő iratok közül kiemelt helyen szerepelnek a XXIII. fondfőcsoportba tartozó tanácsi iratok. A tanácsi iratok selejtezését a Magyar Országos Levéltár által kiadott 374/2004. sz. ajánlás („Ajánlás a tanácsi iratok selejtezési mintajegyzékeiről”) alapján végezik a megyei tagintézmények. Ennek során eltávolítják a duplumokat (a sokszor akár tízes nagyságrendben előforduló stencileket), a tértivevényeket, továbbá a borítékokat (amennyiben az nem tartalmaz olyan adatot, amely jogkövetkezménnyel járhatna). Több megyében (Fejér, GYMSML Győri Levéltára) a gazdasági iratok selejtezését helyezik előtérbe. Ezek között jelentős mennyiségben található olyan iratok (elsősorban pénzügyi bizonylatok), amelyek esetében a számviteli törvény által rendelt őrzési kötelezettség megszűnt. A Tolna megyeiek a bértárolt iratanyagukban terveznek selejtezést, bértárolt iratanyaguk összmenyisége 203,52 ifm. Nógrád megyében ugyancsak a bértárolt, mintegy 11 500 ifm terjedelmű anyagban végeznek, folyamatos selejtezést.

Az OL selejtezései az 1945 utáni iratanyagok rendezési munkálataival összhangban folytatódnak. Ennek során a jogszabályi előírások szerint először selejtezési terv készül a szakfelügyelet és a minisztérium jóváhagyásával, majd a selejtezési jegyzőkönyv elfogadását követően kerülhet sor a megsemmisítésre. Korábbi években lefolytatott selejtezési eljárás nyomán 2014-ben 56,70 ifm megsemmisítésére kerül sor.

A levéltár megnevezése	Selejtezés		
	Fondok száma (db)	Selejtezés alá vont irat terjedelme (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
MNL OL	3	285,43 ifm	XXVI, XXIX.
MNL BKML	8	37,42	V., XXIII., XXXV.
MNL BaML	47	427	IV., V., VIII., IX., X., XI., XII., XIII., XIV., XV., XXIII., XXIX.
MNL BéML	1	7,6	XXV.
MNL BAZML	–	–	–
MNL CSML	3	44,6	XXIII., XXV.
MNL FML	3	22,44	XXIX.
MNL GYMSML Győr	l.: szöveges rész		
MNL GYMSML Sopron	45	82,03	IV., V., VII., VIII., XIII., XIV., XV., XVI., XVII., XXIII., XXIV., XXV., XXXVII.
MNL HBML	49	250,27	IV., V., VII., VIII., X., XI., XIII., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXX., XXXV.
MNL HML	17	268,56	VII., VIII., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXV., XXXVI.
MNL JNSZML	7	45,15	XXIII.
MNL KEML	3	96,64	XXIV., XXIX., XXX.
MNL NML	19	174,52	VIII., XXIV., XXV., XXIX., XXX.
MNL PML	4	17,61	XXIII.
MNL SML	3	351,12	XXIV., XXIX., XXX.
MNL SZSZBML	2	11,12	XXIII., XXX.
MNL TML	l.: szöveges rész		
MNL VaML	42	122,49	IV., V., VIII., XI., XIII., XIV., XV., XXIII., XXIV., XXV., XXVI., XXXVII.
MNL VeML	4	19,25	XXIII.
MNL ZML	4	225,36	XXIII., XXIV.
Megyék összesen	261	2.203,18	
MNL összesen	264	2488,61	

III. 7. Segédletkészítés

Az MNL OL a középtávú szakmai célkitűzéseinek megfelelően 2014-ben is nagy hangsúlyt fektet a segédletkészítésre, amely elsősorban a korábbi években megkezdett munkák és tendenciák folytatását jelenti. Kiemelten az adatbázisok tekintetében – a kutatói, felhasználói igények mellett – nagy hajtóerőt jelentenek az NKA-hoz benyújtott sikeres pályázatok, egyrészt a pályázati határidőre teljesítendő feladatok terén, másrészt a tekintetben, hogy a korábbi pályázatok során elkészített adatbázisainkat fejlesztjük tovább. A fejlesztési lehetőségekhez a 2013-ban befejezett e-levéltár projekt jelentett nagy segítséget, amely során számos olyan alkalmazás illetve szakmai munka (Név-tér, adatbázis sémák, illetve a sémákra épülő adatbázisok, AdatbázisokOnline stb.) készült el, amelyek újabb irányokba vitték az adatbázisainkkal kapcsolatos munkálatokat. A segédletkészítés tekintetében változás, hogy az új nyilvántartó rendszerre történő

átállással párhuzamosan a 10/2002. NKÖM-rendelet értelmében a nyilvántartással kapcsolatban elvégzett feladatokat (köztük a raktári jegyzékeket) a levéltári nyilvántartások közé soroltuk. A fenti változások következtében a segédletkészítés témakörében értelemszerűen a darabszintű segédletekről számolhatunk be elsődlegesen.

Az OL 2014-es levéltári segédletkészítési terve:

Darabszintű segédletek:

- jegyzék készül 23,65 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz,
- mutató készül 12,04 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz,
- adatbázis készül mintegy 132 670 rekord mennyiségben, illetve 2984 mikrofilmtekercs, illetve 450,04 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz.

A darabszintű segédletek közül jegyzékek készülnek a Magánlevéltárak, Gyűjtemények és Gazdasági Szervek Főosztályán a Holokauszt Dokumentációs Központ felkérésére a Magyar Nemzeti Bank anyagából az uratlan zsidó vagyonokról, valamint szintén a Holokauszt évfordulóhoz kapcsolódva az 1945 előtti Kormányiszervek Főosztálya a minisztertanácsi jegyzőkönyvekben e témakörbe tartozó napirendi pontokról. Hagyományos jegyzék készül még a kancelláriai és a helytartótanácsi levéltárakban található iratanyagokról, illetve tervekről és térképekről, valamint az 1945 előtti ún. menekített iratokból leválasztott jogszolgáltatási szervek iratanyagáról. Befejezik a dézsmajegyzékek mutatózását, amely így alkalmas lesz arra, hogy az adatbázist kiegészítsék és a helyneveket a név-térrel összevetve beazonosítsák.

Az OL-ben 2014-ben építeni tervezett adatbázisok tekintetében – az MNL kutatási programjainak és a munkatervi irányelveknek megfelelően – meghatározó hangsúlyt kaptak a Holokauszt emlékévé, valamint az I. világháború tematikájához kapcsolódó adatbázisok. A Holokauszt emlékévé kutatási feladataihoz kapcsolódóan a 2012/2013-ban sikeres NKA-pályázatok nyomán megkezdett földbirtok-politikai adatbázis építését folytatják a Magánlevéltárak, Gyűjtemények és Gazdasági Szervek Főosztályán, illetve az 1945 előtti Kormányiszervek Főosztályán megkezdik a feldolgozást az ezzel az iratanyaggal szoros összefüggésben lévő Földművelésügyi Minisztérium iratanyagában. Szintén az évfordulóhoz kapcsolódva megkezdik a Miniszterelnökség és a Belügyminisztérium, valamint a többi minisztérium iratanyagából a mentesítési ügyek kigyűjtését és adatbázisba történő rögzítését.

Az I. világháború kitörésének évfordulója kapcsán a Magánlevéltárak, Gyűjtemények és Gazdasági Szervek Főosztálya a MÁV segédkönyvekkel el nem látott, de gyakran kutatott iratanyagaihoz készít adatbázist. Az 1945 előtti Kormányiszervek Főosztálya szintén ehhez az évfordulóhoz kapcsolódva megkezdik a miniszterelnökségi levéltárban található I. világháborúval kapcsolatos eddig feltárt mutatócédulák rögzítését, valamint a Külügyminisztériumban található hadifoglyokkal kapcsolatos iratok feldolgozását. Az I. világháborúval kapcsolatos további adatbázis építését teszi lehetővé a Kutatószolgálati, Tájékoztatási és Levéltár-tudományi Szakkönyvtár Főosztálya, amely a képfájlok és az adatok összekapcsolásával és az eddig bevitt adatok ellenőrzésével a katonaállítási lajstromok adatbázisát véglegesíti.

Kapcsolódva a Varsói Magyar Intézettel történt együttműködéshez, egyben egy újabb évfordulóhoz adatbázis készül a Magyarországra menekült lengyelekről a Belügyminisztérium iratai alapján.

A megyei levéltárakban igen hangsúlyos elemként folytatott tevékenység az archontológiai/közigazgatás-történeti adatbázisok építése. Ehhez kapcsolódva az 1945 előtti Kormányiszervek Főosztálya folytatja az abszolútizmuskori személyügyi nyilvántartási iratok adatbázisba történő rögzítését, egyben elkészíti az ilyen adatbázisok rögzítését elősegítő adatbázis sémát.

A családtörténeti kutatás még mindig a levéltárak kutatótermi szolgálatainak egyik legfontosabb szegmense. A kutatók gyors tájékoztatását, egyben az iratanyag állományvédelmét is szolgáló adatbázisokkal ezt a mind élnkebb érdeklődést szolgálja ki az MNL az anyakönyvi adatbázis javításával. Mivel a feladat szorosan kötődik a mikrofilmek digitalizálásához, ezért a projekt kiemelt feladatot jelent a Magánlevéltárak, Gyűjtemények és Gazdasági Szervek Főosztálya munkatársai számára. Ehhez az igényhez kapcsolódva az NKA-tól elnyert támogatás segítségével a részben ezen a főosztályon, részben az 1945 előtti Kormányiszervek Főosztályán található címereslevelek digitalizálását és adatbázisban történő feldolgozását fejezik be. Utóbbi főosztály a címereslevelekre elkészített sémában megkezdte a Habsburg-kori Erdélyi (Nagy)Fejedelemség királyi könyveinek adatrögzítését, egyben megkezdődik a kötetekben jelzett ügyiratok kikeresése, és ellenőrzése.

A családtörténet és településtörténet határán helyezkedik el, és igen nagy kutatói érdeklődésre tart számot az Altenburger Gusztáv és Résó Ensel Sándor címer- és pecsétgyűjtemény, melynek darabszintű rendezése és feldolgozása folytatódik a Magánlevéltárak, Gyűjtemények és Gazdasági Szervek Főosztályán. A településtörténet legfontosabb forrásai – mint az a megyei tagintézmények tervezett adatbázisaiból is kiderül – az összeírások sorozatai. Az 1945 előtti Kormányiszervek Főosztálya ehhez kapcsolódva folytatja a dikajegyzékek adatbevitelét, immáron a Név-Térrel összekötte. A Magánlevéltárak, Gyűjtemények és Gazdasági Szervek Főosztálya pedig az országos tendenciát követve OTKA pályázat (K 105886) segítségével folytatja a kataszteri felmérés térképeinek és iratainak forrásfeltárását, amihez digitalizálás, georeferálás és adatbázis építése tartozik. Ez utóbbi nem csupán a térképek, hanem a kataszteri felmérés iratanyagát is magában foglalja.

A testületi jegyzőkönyvek adatbázisai a központi, regionális és helyi szervek legfontosabb iratsorozatának feldolgozását célozzák meg. A megyei tagintézmények 1945 előtti és utáni hasonló jellegű feldolgozásához hasonlóan az OL-ben is folyik a jegyzőkönyvek feldolgozása. Az 1945 előtti és utáni kormányiszervek Főosztálya a miniszterelnökségi, minisztertanácsi jegyzőkönyvek adatbázisban történő rögzítését, valamint az eddig elkészült adatbázis ellenőrzését, hibajavítását, esetleges kiegészítését folytatják 2014-ben is. A feladat elvégzését követően az adatbázis képállománnyal együtt publikálhatóvá válik.

További adatbázisok készülnek a Kossuth-gyűjtemény időrendi részéhez a Magánlevéltárak, Gyűjtemények és Gazdasági Szervek Főosztályán, a Szepesi Kamarához beérkezett jelentések, kérelmek állagához, melyet az 1945 előtti Kormányiszervek Főosztálya munkatársai a missilis adatbázis sémában rögzítenek. Az 1945 utáni Kormányiszervek Főosztálya pedig adatbázisokat készít a Belügyminisztérium egyesületi főosztályának, a Külügyminisztérium vegyes adminisztratív irataihoz, valamint a TÜK iratokhoz.

Az adatbázisok esetében fontos szakmai teendő az adatbázisokhoz megfelelő sémákat készíteni, hogy ezek segítségével az egyes forrástípusok egy rendszerben rögzíthetők legyenek, és az informatikai háttér biztosítva legyen ahhoz, hogy gyorsan, a nemzetközi

szabványok szerint lehessen újabb feldolgozásokat végezni. Az MNL-en belül az OL-ben indultak meg még korábban e probléma megoldását célzó munkálatok, melyeket 2014-ben is folytatnak. Az eddig elkészült adatbázis sémák (missilis, térképek, címereslevelek, testületi jegyzőkönyvek stb.) mellett az 1945 előtti Kormányiszervek Főosztálya az összeírás és az archontológia/személyi nyilvántartások adatbázisséma kidolgozását végzi el ÁROP és OTKA pályázatok támogatásával. Ezek a munkálatok jelentős támogatást nyújtanak a megyei tagintézmények hasonló jellegű adatbázisainak építésében, és gyors, az intézmény által kezelt adatbázisok publikálásában.

Az MNL megyei tagintézményei is nagy hangsúlyt fektetnek a segédletkészítésre, amely elsősorban a korábbi években megkezdett munkák folytatását és a tagintézmények e területen kialakult hagyományainak követését jelenti.

A megyei tagintézmények 2014-es levéltári segédletkészítési terve:

Alapszintű segédletek:

- fond- és állagjegyzék: MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltára (elektronikus formában is)

Középszintű segédletek:

- tematikus segédlet készül 389,23 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz
- repertórium készül 7,78 ifm terjedelmű levéltár anyaghoz

Darabszintű segédletek:

- jegyzék készül 24,66 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz
- lajstrom készül 44,74 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz
- regeszta készül 0,91 ifm terjedelmű levéltár anyaghoz
- mutató készül 15,47 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz
- névmutató készül 4,72 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz
- napirendi jegyzék készül 69,26 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz
- adatbázis készül 437,8 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz, továbbá 40 kötethez és 1 tekercs mikrofilmhez.

A segédletek hagyományos típusai közül fondjegyzéket csak Hajdú-Bihar megyében adnak ki hagyományos és elektronikus formában. Tematikus segédletet készít 8 megyei levéltár. A darabszintű segédletek közül regesztákat készít és kötet formájában jelentet meg a Nógrád megyei (1 hagyományos formában, 1 pedig CD-Rom-on) és a Komárom-Esztergom megyei levéltár, továbbá regesztákat készít a Csongrád, a Tolna és a Zala megyei tagintézmény. Repertórium készítését két levéltár (Vas, GYMSM Sopron) vette munkatervbe, ez utóbbi egy tematikus repertóriumot is tervez 2014-ben. Iskolai iratokhoz készít névmutatót a Borsod megyei levéltár, míg elsősorban az MSZMP pártanyaghoz készít őrzési egység leltár alapján napirendi pont jegyzéket Bács-Kiskun és Borsod megye.

A megyei levéltárakban 2014-ben építeni tervezett adatbázisok jellegét és célját vizsgálva meglehetősen széles a spektrum, de a 11 levéltár által megjelölt témakörök között – az MNL kutatási programjainak és a munkatervi irányelveknek megfelelően –

meghatározó hangsúlyt kaptak a Holokauszt emlékévé és az I. világháború tematikájához kapcsolódó adatbázisok.

A Holokauszt emlékévé kutatási feladataihoz kapcsolódóan készít tematikus segédletet a soproni levéltár, míg – a HDKE szerződéses kutatómunkákkal összefüggésben is – adatbázist építenek e témakörben Baranya, Borsod, Bács-Kiskun, Somogy, Szabolcs és Békés megyében is. Az I. világháború hősi halottainak adatait rendező adatbázisba Heves és Tolna megye, világháborús adatbázis készítését vállalta Szabolcs-Szatmár-Bereg megye.

Hangsúlyos elem továbbra is a megyei levéltárak segédletkészítési munkájában az archontológiai/közigazgatás-történet adatbázisok építése, közigazgatási adattárak készítése Somogy és Veszprém megye, míg Jász-Nagykun-Szolnok megyében a korábban online formában megjelentetett megyei archontológiai adatbázisuk pontosítását és életrajzokkal, fotókkal kibővített kiadását tervezik. Tanácsülési jegyzőkönyvek adatbázisát építi a szabolcsi levéltár.

A Pest és a Heves megyei levéltár az 1956. évi forradalmat és szabadságharcot követő megtorlás peranyagának feldolgozása céljával adatbázist készít, e tevékenység Pest megyében kiegészül a Tanácsköztársaságot követő politikai perekből készülő adatbázissal is. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a Borsod megyei gyászjelentések (19–20. sz.) adatbázisának továbbépítését, a 20. századi képeslapgyűjtemény, valamint Miskolc 1880, 1990. évi népszámlálására vonatkozó adatok, illetve a 17–19. századi borsodi nemesi összeírások adatbázisainak építését vették munkatervbe. Képeslapgyűjteményéből épít adatbázist Csongrád megye is.

A gyakran keresett levéltári anyagokhoz készít a kutatást és adatszolgáltatást megkönnyítő adatbázist (építési, műszaki iratokhoz) a soproni és a veszprémi tagintézmény, kataszteri térképekhez készít adatbázist a Vas megyei levéltár, térinformatikai adatbázisának továbbfejlesztését tervezi a somogyi levéltár, ingatlan-nyilvántartási adatbázis készül Csongrád megyében, míg cégbírósági iratokhoz készít pályázati forrásból adatbázist a békési és csongrádi tagintézmény. Az egyházi és állami anyakönyvek kutathatóságát megkönnyítő adatbázis építését tervezi Baranya és Hajdú-Bihar megye. Plakátgyűjteménye adatbázisba rendezését folytatja a Csongrád megyei tagintézmény, feudáliskori összeírásokat rendez adatbázisba Nógrád megye.

Az adatbázisok tematikai sokfélesége továbbra is felveti azt a kérdést, hogy célszerű lenne a megyei tagintézményekben folytatott adatbázis építést közös irányok felé fordítani. Ha minél több megyei tagintézménynek sikerülne egymással párhuzamosan azonos tartalmú, azonos szempontok és szabványok szerint készülő adatbázist létrehozni, lényegesen jobb és jelentősebb eredményeket lehetne elérni e területen, intézményi szinten is. Az elkövetkező évek munkatervi irányelveiben ezeket a szempontokat és irányokat – az MNL középtávú tudományos tervével összhangban – célszerű lesz rögzíteni.

III. 8. Kutató- és ügyfélszolgálat

Az MNL központi és megyei tagintézményi kutatószolgálatának célja, hogy kutatói, felhasználói és ügyfelei igényeihez igazodva, a levéltári anyaghoz való hozzáférést megfelelő formában, és magas szinten támogassa, és iratanyaggal való ellátottságukat a mindenkor hatályos jogszabályok figyelembe vételével biztosítsa.

Az Elektronikus Levéltári Portál által megvalósuló alkalmazások (elektronikus regisztráció, kutatási kérelem, elektronikus kéréslap, másolat megrendelés és elektronikus kutatás a tárhely szolgáltatás által) olyan új, az információs társadalom követelményeinek megfelelő szolgáltatásokat teremtenek, melyeknek kialakítása és folyamatos biztosítása a 2014. év fontos kutatószolgálati kihívása. Cél, hogy 2014. évben az MNL OL kutatóinak 10-15%-a, körülbelül 250-350 fő (2013. évben az OL-be beiratkozott kutatók száma: 2 320 fő) rendelkezzen elektronikus regisztrációval. Az elektronikus nyilvántartási rendszer tagintézményekben történő bevezetése megköveteli a nyilvántartási folyamatok nemzeti levéltári szinten történő egységesítését, melynek során figyelemmel kell lenni az infrastrukturális és erőforrásbeli különbségekre.

Az 1895 előtt keletkezett egyházi anyakönyvek elektronikus formában történő közzététele mérföldkő az MNL történetében. A 2014. évben megvalósul a teljes digitális képállomány kutatói elérése első lépésben az OL-ben. A genealógiai kutatás több évtizede virágzik Magyarországon, az anyakönyvi adatbázis közzétételével az MNL fontos küldetésévé válik a korábbinál szélesebb társadalmi rétegek megszólítása. A 2012-ben megvalósult intézményi integráció lehetőséget nyújt a levéltári [családtörténeti] források nemzeti levéltári kontextusban történő értelmezésére, mely megkívánja az MNL kutatótermeiben működő, családtörténeti kutatásokat támogató hálózat kialakítását. 2014-ben lépéseket teszünk annak érdekében, hogy a megyei tagintézményekben is elérhető legyen az anyakönyvi adatbázis.

Minden eddiginél aktuálisabbnak érezzük annak a célnak a kitűzését a 2014. évre, hogy a – megfelelő feltételek megvalósulása esetén – növeljük a kutatók számát. Az állampolgári érdeklődés felkeltésének és tartós fenntartásának elengedhetetlen feltétele a kutatások sikeres lefolytatásához szükséges infrastruktúra megteremtése. Az OL kutatótermi kapacitásainak bővítése – egy új kutatókomplexum kialakítása – megfelelő válasz az újonnan keletkező „kutatói keresletre”. Ennek megteremtésével egyidejűleg szükséges az OL szolgáltatásainak megújítása is.

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján a megyei tagintézmények ügyfélszolgálatait építési-, munkaviszony igazolási- és gyámügyekben keresik meg az ügyfelek, de földhivatali, önkormányzati, hatósági, jogszolgáltatási szervektől érkező megkeresések is gyakran fordulnak elő. A megyei levéltárak kutatószolgálatainak is a legnagyobb kihívást a családkutatások iránti folyamatos igény jelenti.

Kevés kivételtől eltekintve (pl. Jász-Nagykun-Szolnok, Heves, Zala) az intézményi hálózat megyén belüli tagoltsága miatt (leginkább a fióklevéltárakban) a legtöbb helyen egynél több kutatószolgálatot működtetnek a tagintézmények. A megyei levéltárak arra törekszenek, hogy a kutatószolgálatot a jogszabályok által előírt heti legalább négy napra elosztott 30 órában tartsák nyitva. A fióklevéltárakban – általában a kisebb látogatottság miatt – a kötelezően előírt 30 órás nyitvatartási idő azonban nem mindenhol biztosított. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a TIOP-projekt munkálatai miatt a kutatószolgálat helyének, nyitva tartásának és szolgáltatásának változása várható. Fejér megyében 2014. év első félévében a levéltár visszaköltözik a Szent István térre, ezért számolni kell a kutatószolgálat új keretek közötti kialakításával: berendezés kialakítása, szakmai munka megszervezése. A beköltözést követő időszakban a kutatószolgálatot felkeresők arányának növekedésére számítanak.

A kutató- és ügyfélszolgálaton közreműködő munkatársak számát tekintve megállapítható, hogy a kisebb személyi állománnyal rendelkező tagintézményekben szinte minden szakalkalmazott részt vesz a munkában, míg a nagyobb létszámú levéltárakban általában csak meghatározott személyek látják el ezen feladatokat.

A megyei levéltárak kutató- és ügyfélszolgálatának működtetésének összehangolására, a nyilvántartások egységesítésére, a kutatási feltételek azonos minőségű biztosítására az MNL 2014. évi munkája során kiemelt figyelmet fordít. A szükséges lépésekre az intézmény egységes megjelenése, továbbá a magas színvonalú, a hatályos jogszabályoknak megfelelő rendszer kialakítása miatt van szükség. 2014-ben az MNL megyei levéltáraiban alkalmazott reprográfiai és másolatkészítési díjak egységesítése megtörténik. A tervezett változások hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a 2013. év tapasztalatai alapján a megyei levéltárakat várhatóan 22–23 000 kutatási esetben felkereső mintegy 5500–6000 kutató és a 10 000 ügyfél az MNL intézményrendszerétől egységes minőségű szolgáltatást kapjon.

A megyei tagintézmények honlapjukon folyamatosan aktualizálják a kutató- és ügyfélszolgálattal kapcsolatos információkat. A különböző nyilvántartásokat és nyomtatványokat interneten keresztül elérhetővé, illetve feltölthetővé teszik. A magas színvonalú szolgáltatások biztosításának azonban több tagintézményben is infrastrukturális akadályai vannak. Az ügyfélszolgálati helyiségek, kutatótermek legtöbb esetben nem akadálymentesítettek, elavult bútoraik, infokommunikációs és egyéb technikai felszerelésük nem felel meg a jelenkor követelményeinek. Nem egy intézményben a mikrofilmolvasó berendezések elöregedtek, tönkre mentek, használatukhoz rendszeresen sorszámot kell osztani. További nehézséget jelent a megyei levéltárak számára, hogy a mikrofilmtekercekről nem tudnak másolatot kiadni, ami azzal jár, hogy a dokumentumokat ismételt sokszorosításnak kell alávetni. 2014-ben reményeink szerint NKA pályázati forrásból megkezdődhet mind a központi, mind a megyei levéltárak kutatótermeinek átfogó felújítási programja, megfelelő infrastruktúrával történő felszerelése.

III. 9. Tudományos munka, konferenciák, kiadványkészítés, kiadói tevékenység

Az MNL központi és megyei tagintézményeiben az általuk őrzött iratanyaggal kapcsolatos levéltári alaptevékenységek mellett több évtizedes hagyományokkal rendelkező tudományos kutatómunka és szisztematikus kiadványkészítési tevékenység zajlik.

Az MNL központi (60 fő) és megyei tagintézményeiben (132 fő) jelenleg 192 tudományos munkát is végző levéltáros dolgozik, közülük a központban 18, a megyei tagintézményekben 28 főnek van tudományos minősítése. Örömteli tény, hogy a fiatalabb levéltáros generáció több tagja is megkezdte PhD tanulmányait, 2014-ben 32 fő a fokozatszerzési eljárásban résztvevők száma. Az egész intézményrendszer szintjére vetítve az MNL-ben tevékenykedő tudományos munkatársak létszáma és teljesítménye alapján elmondható, hogy a történeti és egyes történeti segédtudományok terén az MNL rendelkezik az egész országot átfogó legjelentősebb, társadalmilag is jól beágyazott kutatói hálózattal. A megyei tagintézmények közötti tudományos együttműködés – amelyre korábban is voltak már regionális kezdeményezések – a jövőben lehetőséget teremt országos kutatási projektek elindítására. Erre lehetnek jó példák a 2014-es évben a Holokauszt emlékével és az I. világháború centenáriumaival kapcsolatos tudományos projektek.

Munkatársai számára a rendszeres tudományos tevékenység folytatását az MNL egy belső kutatási pályázati rendszer keretében biztosítja. A tudományos munkakörben foglalkoztatott munkatársak maximum heti egy nap kutatónapra pályázhatnak, megfelelő kutatási programmal és az addig elért, érdemi tudományos tevékenység dokumentálásával. A kutatónapokat a főigazgató engedélyezi az intézményi tudományos tanács véleménye alapján.

Az MNL központi szervezeti egységeiben 2014-ben 33 fő, a megyei levéltárak munkatársai közül 136 fő vesz igénybe kutatónapot. A tervezés során egy-egy tudományos munkakört betöltő munkatárs átlagosan 36 kutatónapot vehet igénybe, kutatási eredményeiről konferenciákon, papír alapú és elektronikus kiadványokon keresztül adnak számot. 2014-ben elkészül az intézmény kutatónap szabályzata, amely részletesen szabályozza a pályáztatás és a beszámolás körülményeit.

Az OL kiadványai között a periodikák meghatározó szerepet töltenek be. A papíralapú folyóiratok közül elsőként a jelenleg évente egyszer megjelenő **Levéltári Közlemények**et említjük meg. Az 1923 óta megjelenő folyóirat a magyar történelem és levéltáros szakma egyik legelismertebb tudományos kiadványa. A **Levéltári Szemle** az MNL OL, a Megyei és Városi Levéltárak Vezetőinek Tanácsa, valamint a Magyar Levéltárosok Egyesülete évente négyszer megjelenő, közös folyóirata, amely a levéltártudománnyal kapcsolatos szócikkek mellett hírt ad a levéltáros szakma főbb eseményeiről, tudományos konferenciáiról és kiadványairól. A szintén évente négyszer megjelenő **Turult** a Magyar Történelmi Társulattal, a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társasággal közösen adja ki, a heraldika, a diplomatika, a szfragisztika és a genealógia eredményeinek bemutatására. A szerkesztőség az OL-ban működik, vezetője és tagjai egy része MNL munkatárs. Törekednek az utóbbi időben elért tudományos színvonal további emelésére. A magyarságtudományi forrásokat publikáló **Lymbus** évkönyv szintén több más intézménnyel közösen készül.

Az online periodikák között először az évente hatszor megjelenő 20. századi forrásközlő folyóirat, az **ArchívNet** a legjelentősebb, amit 2011-ben formai és technikai szempontból egyaránt sikerrel újult meg. A tudományos igényű forrásközlések eredményeként a lap ma már elfogadott a szakmai világban, s a szerkesztőség ebben az évben is igyekszik a kitűzött követelményeknek megfelelni. Sajátos publikációként készül **A hét dokumentuma**, ami jelenleg az OL honlapjának része, de jellegét tekintve önálló szerkesztésű forrásközlő elektronikus folyóirattá is válhat. Az OL honlapjának átalakításával párhuzamosan törekszünk arra, hogy a lap – az **ArchívNet**hez hasonlóan – önállóvá váljon. Az OL eseményeit és a honlap aktuális híreit kéthetente megjelentető MNL OL **Hírlevél**ben küldjük ki 1788 címre, amely szintén elektronikus periodikának tekinthető.

Az egyedi kiadványok nagymértékben függenek a külső támogatásoktól, 2014-ben a következők szerepelnek a tervezett kötetek között:

- Holokauszt tanulmánykötet
- Holokauszt forráskötet
- I. világháború kiállítás katalógusa
- I. világháború forráskiadvány
- Lengyel menekültek Magyarországon a második világháború idején (forráskiadvány)

- „A Lovakról. A magyar lovaskultúra bemutatása a múltban és a jelenben. Tanulmánykötet és forráskiadvány.” A levéltári éjszakán elhangzott előadások alapján, NKA pályázat, együttműködve a Magyar Lovassport Szövetséggel.
- Habsburg Ottó és öröksége. A 2012 novemberében, Habsburg Ottó 100. születésnapja alkalmából tartott konferencia után megnyitott Habsburg Ottó és öröksége című kiállításához készült egy viszonylag nagy terjedelmű katalógus. A kutatás folytatásával a szerzők (Ólmosi Zoltán és Kocsis Piroska) egy tudományos igényű forrásközlő kötetet készítenek el 2014 folyamán. A kötet az I. világháborúhoz is köthető. Amennyiben sikerül biztosítani a forrásokat, még ez évben meg kívánjuk jelentetni. (Munkacím: Habsburg Ottó. Források a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárából)
- „A magyar ifjúság történetének kronológiája. 1867–1990” Előkészítésre NKA támogatást kapott a két szerző (Gergely Ferenc és Ólmosi Zoltán). A lektori vélemény elkészült, s a kötetet a Holnap kiadóval (a kiadó kapott rá NKA támogatást) közösen az év első felében nyomdába kívánjuk adni. (MNL az egyik kiadó)
- A magyarországi közlevéltárak 2012. évi gyarapodása (a közzététel elektronikus formában történik)

A 2014-es év két nagy évforduló – a Holokauszt 70. és az I. világháború kitörésének 100. évfordulója – jegyében telik, így az MNL valamennyi tagintézményének tudományos tevékenységét is alapvetően ez határozza meg. A megyei levéltárak mindegyike részt vesz az MNL fenti két évforduló kapcsán induló közös tudományos programjaiban. Az ebből adódó kutató-feltáró munkán túl azonban szinte mindenhol további kutatások is folynak, amelyeknek eredményeként tervezik tanulmánykötet kiadását, konferenciák szervezését, adatbázisok létrehozását külső források támogatása esetén. Békés megyében *A Holokauszt Békés megyei történetei* címmel konferenciát rendeznek, az elhangzó nyolc előadás szerkesztett változatát pedig tanulmánykötetben teszik közzé, de szeretnének kiadni *A háborús hátország* címmel egy I. világháborús forráskiadványt is. „*Holokauszt-konferenciát*” szerveznek Hajdúböszörményben is, a Hajdú-Bihar megyei tagintézményben ugyanakkor az I. világháborút bemutató tudományos ülés is lesz. Zalában *Zala megye és az első világháború* címmel, a Nyitott Levéltárak programsorozat keretében terveznek tudományos emlékülést. Csongrád megyében a Holokausztra emlékezve *70 év 70 dokumentum* címmel kb. 15 ív terjedelemben egy oktató-olvasó könyv jellegű kiadványt szeretnének megjelentetni. Forráskiadványt kíván közreadni a soproni tagintézmény is *Források a soproni zsidóság történetéhez a vészkorszakban* címmel, illetve dokumentumválogatás jelenik meg Tolnában is. Két forráskiadványt készít elő, illetve ad ki a Szabolcs-Szatmár Megyei Levéltár is: *Kiss Ernő volt levéltáros első világháborús naplója*; *Pazonyi Elek Endre visszaemlékezése az első világháborús évekre*. Hasonló kötettel jelentkezik majd a Csongrád Megyei Levéltár is *Sz. Szűcs Mihály első világháborús hadinaplójának* kiadásával. A roma-holokausztnak állít emléket a Veszprém megyeiek kiadványa: *Roma holokauszt a Grábler-tónál*. Képes kiadványt adnak majd ki a Holokauszt-évforduló kapcsán a nógrádiak (*Szederjesi Cecília–Tyekviczka Árpád: Elpusztításukra szövetkezett a gyűlölet, emléküket őrzi a szeretet!*).

Több tagintézmény adatbázis készítésével, illetve honlapjaikon történő közzétételével tiszteleg a két történelmi esemény áldozatai előtt: A gyulai zsidó temető anyagának adatbázisba rendezése (Békés); Az I. világháborúban elesettekre vonatkozóan az anyakönyvi másodpéldányok feldolgozásával készül adatbázis Borsodban; A hazáért hősi halált halt és Eger városában eltemetett katonák sírjának adatbázisa (Heves); A háborús emlékműveken szereplő halálos áldozatok neveinek feldolgozása (Pest); Hősök

adatbázisa (Tolna). A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár Közleményei című sorozatban jelenik meg *Csász László: Konfliktusok és kölcsönhatások – Zsidók Jász-Nagykun-Szolnok megyében* című kötet.

A megyei tagintézmények legtöbbje a korábbi évek gyakorlatához híven, de természetesen a pályázati pénzek függvényében, 2014-ben is tervezi évkönyv (Bács, Baranya, Hajdú, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Somogy, Sopron, Szabolcs, Tolna) vagy periodika (Csongrád, Fejér, Győr, Heves, Pest, Vas, Veszprém, Zala) kiadását. A levéltárak az évfordulókon kívül más témájú, a levéltári iratanyag feldolgozására épülő köteteket adnak közre. Forráskiadványok: (*Baja város polgármestereinek 1944–49 közötti jelentései; Márki Sándor naplói I. 1873–1892 [Békés]; H. Németh István – D. Szakács Anita: Johann Wholmuth soproni polgármester naplója 1717–1737.; Forradalmak sodrában. A Tanácsköztársaság Sopronban a kortársak szemével*) tanulmánykötet: (*Padányi Biró Márton veszprémi püspök emlékezete, Tanulmányok a 18. századi magyarországi egyházak történetéből [Veszprém]*), Konferenciakötet: (*Gyula város születése; Nemzetiségi sorsok Köztes-Európában – a népiirtás anatómiája* című nemzetközi konferencia elhangzott előadásai [Csongrád]; *Kémek, ügynökök, besúgók 1. – Az ókortól Mata Hariig* címmel, a MEDIAWAVE fesztiválhoz illeszkedve megrendezett konferencián elhangzott előadások szerkesztett szövegét tartalmazó kötet [Vas]).

Önálló kötetekkel is jelentkeznek levéltáros kollégák (*Paksy Zoltán: Politikai küzdelmek Zala megyében a két világháború között. 2. kötet: 1932–1944.*); van, akinek disszertációja jelenik meg könyvként: *Benda Borbála: Étkezési szokások a 17. századi magyar főúri udvarokban* (Vas); *Jakab Réka: Pápa város zsidó társadalma 1848 előtt* (Veszprém).

A megyei tagintézmények éves konferenciaszervezési, kiadvány-készítési és kiadói tevékenysége szintén nagymértékben függ a pályázati forrásoktól. A megyei tagintézmények tudományos munkatársai összesen közel 80 tanulmányt és ennél is valamivel több előadást terveznek a 2014-es évre.

Segédletek közül fondjegyzéket csak Hajdú-Bihar megyében adnak ki hagyományos és elektronikus formában egyaránt. Egyéb segédletet – elsősorban regesztákötet jelentet meg Nógrád megye (1-et hagyományos formában, 1-et pedig CD-Romon) továbbá a Komárom-esztergomi és a soproni tagintézmény, ez utóbbi egy tematikus repertóriumot is tervez 2014-re. Jász-Nagykun-Szolnok megyében a korábban online formában megjelentetett megyei archontológiai adatbázisuk pontosítását és életrajzokkal, fotókkal kibővítve elektronikus adathordozón történő kiadását tervezik.

A tagintézmények online megjelenési formái közül vezető szerep természetesen az adatbázisoknak jut. Az eddig említett adatbázisokon kívül ki kell emelni Borsod-Abaúj-Zemplén megyét, amely közzéteszi a Borsod megyei gyászjelentések (19–20. sz.) további 1790 db képének és a 20. századi képeslapgyűjteménynek 2623 darabját, Miskolc 1880., 1990. évi népszámlálására vonatkozó és a borsodi nemesi összeírásokat 1689., 1772–1773., 1809., 1813., 1825., valamint a 18. századi migrációs folyamatokat feldolgozó adatbázisát. Két elektronikus tanulmánykötetet ad közre Hajdú-Bihar megye, továbbá Bács-Kiskun megye is két számot kíván megjelentetni a több éve futó *Múltbanézó* című internetes folyóiratból.

A megyei tagintézmények levéltári napjai, konferenciái is – mint arról szó esett – több esetben az aktuális évfordulók tematikájára épülnek. Megszervezésükre sok esetben más közgyűjteményekkel, helyi önkormányzatokkal, Zalaegerszegen például az Izraelita Hitközséggel összefogásban kerül sor.

Csongrádban a Pulitzer-émlékkiállítás kísérőrendezvényeként szerveznek konferenciát, amelyre a magyar és a lengyel publicisztika elismert képviselőit szeretnék meghívni. Vas megyében *Utak és utazók Vas vármegyében 1–20. században* címmel rendezik meg a XXXI. Vas Megyei Levéltári Napot. Levéltári szakmai kérdéseket kíván körbejárni levéltári napján, illetve konferencia keretében a Pest (archontológia), a Fejér (megyei pártarchívumok), a Veszprém (levéltári informatika) megyei tagintézmény. Ez utóbbi helyen a Pannon Egyetem Germanisztikai és Forrástudományi Intézetével közösen nemzetközi konferenciát is szerveznek *Migrációs folyamatok, társadalmi átalakulások* címmel. A Tolna Megyei Levéltár az ez évi MLE-vándorgyűlés szervezéséből adódó feladatok miatt 2014-ben nem szervez levéltári napot, illetve konferenciát.

III. 10. Közművelődés, oktatás segítése, PR-tevékenység

A 2012. október 1-jével létrejött MNL új helyzetet és lehetőségeket teremtett a közművelődés terén. A levéltári integrációval megnövekedtek a közművelődési feladatok, a helyszínek sokrétűvé váltak, így az intézményközi koordináció egyre nagyobb súlyt kap. A 2013-ban megkezdődött folyamatot kívánjuk tovább folytatni, immár nem csupán eseménykövető magatartással, adatkéréssel, hanem összintézményi projektek kezdeményezésével, koordinálásával. Az ezt elvi szinten megalapozó középtávú intézményi közművelődési koncepció 2014. év első negyedévében elfogadásra kerül.

A *Levéltár honlapja* évek óta időben tudósít az intézménnyel kapcsolatos hírekről, az MNL létrejöttével azonban szükségessé vált a honlap átalakítása, tartalmi egyszerűsítése, szükség szerint a hibák feltárása és kijavítása. A magyar nyelvű statikus tartalmak felülvizsgálatát és az adatok frissítését is el kell végezni. A túlsúlyolt tartalmi megjelenés helyett egy olyan egyszerűsített képi szerkezetre van szükség, amelyben az MNL-hez csatlakozott levéltárak honlapjai is könnyen elérhetők. Az MNL honlapját és a hozzá csatlakozó tagintézményi honlapok egységes rendszerét megfogalmazó koncepció elkészült, amelynek értelmében szükséges az átalakítást végrehajtani – amennyiben az NKA ismét elutasítja –, saját erőből. Mivel a német és az angol tartalom is jórészt már elavult, fel kell mérni, hogy az idegen nyelvű (elsősorban angol) oldal milyen szintű feltöltöttséget, s tartalmat igényel. El kell érni, hogy az év második felére az idegen nyelvű híryanagyok minimális szinten aktuálisak legyenek.

Levéltár-látogatások, látogatócsoportok fogadása

A MOL 2007 óta az iskolán kívüli iskolai oktatás számára számos programot kínál. Érintett munkatársai igen nagy erőt fejtettek ki annak érdekében, hogy akár tíz év alatti kisiskolásoknak is olyan játékos programokat biztosítsanak, mint egyes, erre megfelelő anyagi és technikai felkészültséggel rendelkező múzeumok. Számos (történelmi) játékot, gyerekek foglalkoztatására alkalmas eszközt készítettek. A hatalmas szellemi energiát megmozgató programokra azonban nem sikerült folyamatos pályázati eszközöket szerezni, s az ilyen jellegű foglalkozásokra alkalmas szakmai erő is lassan elfogyott. Így a kezdetben növekvő gyermekcsoportok száma fogyni kezdett, s mára csak korlátozottan tudjuk a 6-12 éves korosztály gyermekeit fogadni. Törekedni kell a tendencia megfordítására, hangsúlyozva egyúttal, hogy a 12 év alatti korosztályok foglalkoztatását kevésbé látjuk megalapozottnak. A gyermekfoglalkozásokat főként egyes rendezvényeink alkalmával, ill. családok bevonásával kívánjuk rendszerré tenni (március 15., júniusi Múzeumok éjszakája, szeptemberi Örökség Napok).

A csoportok fogadásánál tartható a jelenlegi – jelentkezést követő – kéthetes átfutási határidő, ennyi idő alatt lehetséges iratelőkészítést, csoportvezetést megszervezni a mostani állományi létszámmal. A célcsoport elsősorban a 14 éven felüli korosztály lesz, a tapasztalat azonban arra utal, hogy főként nyugdíjasok jönnek nagyobb számmal. Ezért a különböző pesti és Pest környéki nyugdíjas klubok körében, az eddigieknél nagyobb kampányt kell folytatni. Hetente két alkalommal 4-4 óra erejéig fizetős nyílt napot tervezünk előre be nem jelentett és külföldi látogatók részére, ezért megfelelő logisztikai munkával ügyeleti rendszert alakítunk ki, illetőleg a honlapon elektronikus formában, továbbá az épület előtt többnyelvű táblákkal tájékoztatjuk az érdeklődőket a levéltár megtekintésének lehetőségeiről. Ennek érdekében belső továbbképzéseket tervezünk, amelyhez a 2014-ben fokozatosan szélesedő önkéntes programra jelentkezett személyeket is igyekszünk bevonni.

Könyvbemutatók

Az OL nemcsak a saját kiadványait mutatja be, hanem rendszeresen lehetőséget biztosít más kiadók (elsősorban kutatóhelyek, levéltárak, közgyűjtemények, felsőoktatási intézmények) számára, hogy kiadványaik bemutatásának helyszínéül az MNL OL-t válasszák. Az MNL létrejöttével erre a korábbiaknál is több lehetőséget kívánunk nyújtani a kiadványaikat bemutatni kívánó megyei levéltáraknak.

Közművelődési programok, rendezvények

A levéltár immár hagyományossá váló állandó rendezvényei a következők:

- Március:** *Március 15.* (Állomásokhoz kötődő, feladatmegoldó családi program lesz, amelyen az előző évi tapasztalatok alapján igen nagyszámú gyermekes család vesz részt; egyetemi hallgatók segítségét is igénybe vesszük. – kormányzati feladat)
- Május:** *Múzeumi Majális* (2013-ban kihagytuk.)
- Június:** *Múzeumok Éjszakája* (Bevételi forrásnak is kitűnő, PR-ral fel kell készülni; a korábbi évekhez hasonlóan különböző foglalkozásokat tervezünk; önkéntesek segítségét is igénybe kívánjuk venni.)
- Szeptember:** *Kulturális Örökség Napjai* (Az épület bemutatása mellett gyermekprogramokat biztosítunk.)
- Október–**
- November:** *Múzeumok Őszi Fesztiválja* (A konferenciák, illetve a Levéltári éjszaka e körbe beilleszthetők.)
- November:** *Levéltári éjszaka* (pályázati pénzzel, és intenzívebb propagandával kívánjuk megrendezni.)

2014. év tudományos és közművelődési programjai összesítve		
Könyvbemutató 2014. január 21., 11 óra		Theatrum Europaeum Tuza Csilla-Kincses Katalin
Avatás, 2014. január 22., 9 óra		Cseh Tamás Archívum megnyitása
Könyvbemutató 2014. február 5., 14 óra		Zichy expedíció Rácz György
Levéltár látogatás 2014. febr.7. 10		Béres Rt. vezérkara

óra		
Díjátadás 2014. február 11. 11. óra	Lovagterem	MACSE díjátadó ünnepe a legjobb külföldi kutatóhely számára (Nyitraivánka)
Könyvbemutató 2014. február 10. 18.?		Magyarország a hatvanas években (bemutatja Gyarmati György ÁBTL főigazgató)
2014. február		Szerencsejáték Zrt., Szathmáry család iratainak megvétele
Könyvbemutató 2014. febr. vége		SASFI CSABA: <i>Gimnazisták és társadalom Magyarországon a 19. században</i>
Kúria konferencia 2014. február 20.	Kutatóterem	A Kúria elnökei II.
Könyvbemutató 2014. március 15. után		Kazinczy Ferenc Társaság 2013. évi évkönyve - Széphalom 23. kötete
Családi program (KIM költségére)	Március 15. (KIM támogatás) Együttműködő partnerek: KIM	„A gyermekek és a szabadságharc” – csoportfoglalkozások, bemutatók, „akadályverseny”
Közműv. kitelepülés	Múzeumok majálisa (Május 1.)	2004 - Magyarország csatlakozása az EU-hoz (10 éve)
Közművelődési kerekasztal 2014. május 23.	Bécsi kapu tér	Közművelődési kerekasztal: tapasztalatok az MNL-ben
Családi program 2014. június 21.	Múzeumok éjszakája Együttműködő partnerek: EMMI	Téma: Központilag meghatározott – I. világháború Divatbemutató, Cseh Tamás Archívum-katonadalok Kiállítás-I.világháború (pályázat Nyitott levéltárak)
Konferencia, 2014. június 27.	Együttműködő partnerek: Mezőgazdasági Múzeum	Téma: A birtokos parasztság sorsa a földosztástól a Kádár-kormány hatalmának megszilárdításáig.
kiállítás, forráskiadvány (június)	1914 - I. világháború kitörése (100 éve) Együttműködő partnerek: • MNL tagintézményei Hadtörténelmi Intézet	Nemzetközi helyzet az I. vh. előtt és a vh. kitörése Konferencia és állandó kiállítás témája: • A világ felosztása: Európa és a világ a vh. előtt, diplomáciai kapcsolatok (gyarmatok, soknemzetiségű birodalmak, a balkáni konfliktus) • Az Osztrák-Magyar Monarchia a századfordulón • Mo. helyzete a dualista államban, a külpolitikai érdekérvényesítés lehetőségei • A világháború kitörése, és a hazai politikai elit viszonya a világháborúhoz • Európai és hazai társadalmi mozgalmak a XX. század elején Kiállítás témája: • A hátrország a Nagy Háborúban • A Jagelló kor
Jagelló konferencia 2014. szeptember 2014. november 19.	Helyszín: MTA Jakobinus terem Együttműködő partnerek: MTA BTK TTI • ELTE-ÁJK MNL	
Családi program 2014. szeptember 20-21.	Kulturális Örökség Napjai Együttműködő partnerek: EMMI	Téma: Központilag meghatározott
Minikonferencia, (szeptember eleje), forráskiadvány (magyar-lengyel nyelvű), NKA pályázat	1939 - II. vh. kitörése (75 éve) Együttműködő partnerek: • Lengyel Intézet ELTE-BTK Lengyel Tanszék	Lengyel menekültek Magyarországon 1939 Konferencia témája: • „Lengyel-magyar két jó barát”: a lengyel-magyar kapcsolatok történeti vetülete • Magyar közigazgatás és a magyar nép fogadtatása • Polgári és katonai menekültek • A menekültek további sorsa (letelepedés, továbbmenekülés és visszatérés)
előadássorozat iskoláknak, kiállítás, vándorkiállítás, forráskiadvány	1944 - Holokauszt (70 éve) Együttműködő partnerek: Holokauszt Emlékközpont	Áldozatok és hősök. Holokauszt, identitás és zsidókép Konferencia témája: • A társadalmi szegregáció alakváltozásai: kirekesztés és kivülállás a Holokauszt előtt

vagy dokumentumkötet (angol-magyar nyelvű) (április–november), Civil alap pályázat		<ul style="list-style-type: none"> • Holokauszt és zsidó identitás • Áldozatok és hősök a Holokauszt történetében • Zsidómentés és zsidó ellenállás
Minikonferencia (október) NKA pályázat Október 23. körül	1989 – A rendszerváltás 25 éve Együttműködő partnerek: <ul style="list-style-type: none"> • MTA BTK TTI • MNKSZE ELTE Történelmi Intézet	Rendszerváltó elit – rendszerváltó nép. Rendszerváltás az újabb források és kutatások tükrében Minikonferencia témája: <ul style="list-style-type: none"> • Rendszerváltó nép vagy rendszerváltó elit? • Nemzetközi kitekintés • 1980-as évek társadalmi mozgalmi (szamizdat, tüntetések) és az állami reakció • Kerekasztal-tárgyalások • Levéltárak akkor és ma: kerekasztal beszélgetés akkori és mai levéltárosok között
Kúria konferencia 2014. november eleje	Kúria épülete	A Kúria elnökei III.
Konferencia (november 5. csütörtök) Nyitott levéltárak keretében, NKA pályázat	Közigazgatás-történelmi konferencia Az előző évben elkezdett XVIII. századi konferencia folytatása Együttműködő partnerek: <ul style="list-style-type: none"> • MTA BTK TTI MNKSZE	1800–1867 Konferencia témája: <ul style="list-style-type: none"> • A szakszerűsödéstől a polgári közigazgatás felé • A századelő • A reformkor • A Bach-korszaktól a kiegyezésig
Konferencia 2014. november 19.	Helyszín: ELTE Jogi kar Együttműködő partnerek: <ul style="list-style-type: none"> • ELTE JÁTK, MNKSZE	Háromskönyv konferencia
Családi program November 28., péntek, NKA Pályázat	Levéltári éjszaka Együttműködő partnerek: <ul style="list-style-type: none"> • PIM Kassa város Levéltára, területi levéltár	Szlogen: „Márai asztalánál” <ul style="list-style-type: none"> • Irodalmi est • Kórusművek Sapszon Ferenc karnaggyal • A kassai levéltárak bemutatkozása • Minikiállítás Máraihoz kapcsolódva
Konferencia (december eleje) NKA pályázat	A digitalizálás helyzete a Magyar Nemzeti Levéltárban Együttműködő partnerek: MNL tagintézményei	Konferencia: A E-Levéltár tapasztalatai <ul style="list-style-type: none"> ➢ a scope program alkalmazásának tapasztalatai ➢ beszámoló a digitalizálásról ➢ az új ügykezelési program bevezetésének tapasztalatai
Könyvbemutatók (folyamatos)	Együttműködő partnerek: Megyei tagintézmények	Évi mintegy 18–20 kiadvány bemutatása, zömmel az MNL saját köteteiről.

Az MNL megyei tagintézményeinek a kiállítások, közművelődési és oktatási programok, illetve a levéltári rendezvényekkel kapcsolatos lehetőségeit korlátozza, hogy infrastrukturális tekintetben többnyire nem rendelkeznek sem megfelelő helyiségekkel (akadálymentesített kiállítóterekkel, előadótermekkel), sem korszerű eszközökkel (interaktív táblák, projektorok, stb.) e programok megvalósításához. Ennek ellenére, a megyei levéltárak évről évre egyre nagyobb számú érdeklődőt vonzanak rendezvényeikkel. Az eddig is meglévő lehetőségek jelentős bővítésére kerülhet sor az idei esztendőben a Baranya, a Hajdú-Bihar, a Nógrád, a Szabolcs-Szatmár-Bereg és a Veszprém megyei tagintézmények esetében, ahol a TIOP pályázati projektnek köszönhetően modern oktatási terek kialakítása történik meg.

Amint a tudományos tevékenységet, úgy a közművelődést is döntően a 2014. évi évfordulók határozzák meg. Ennek megfelelően több tagintézmény rendez kiállítást az I. világháborús centenáriumban (Csongrád, Hajdú-Bihar, Komárom-Esztergom, Pest,

Veszprém), illetve a Holokauszt emlékévé (Baranya, Hajdú-Bihar, Somogy, Tolna, Veszprém) alkalmából. Ezek közül is kiemelendő Hajdú-Bihar megye, amely több közreműködővel (Hajdúböszörmény Város Önkormányzata, Debreceni Törvényszék, Debreceni Ítéltábla, Debrecen Város Önkormányzata, Debreceni Egyetem, Déri Múzeum, Bocskai Lövészdandár) közösen ugyan, de összesen öt kiállítást tervez az évfordulókhöz kapcsolódóan.

A 2014. évre tervezett kiállítások közül meghatározó szerep jut az MNL szintű vándorkiállításoknak. A legtöbb megyei tagintézmény jelezte abbéli szándékát, hogy szeretnék bemutatni az MNL munkatársai által összeállított, már meglévő két vándorkiállítást (Bethlen Gábor és kora; Gárdonyi Géza és történelmi regényei), illetve a Holokauszt áldozatainak emléket állító, sikeres pályázat segítségével megvalósított vándorkiállítást. A vándorkiállítások szervezése terén igen figyelemre méltó Csongrád megye tevékenysége. Két magyar–lengyel nyelvű vándorkiállítást terveznek (I. világháború, Varsói felkelés), emellett pedig a Makói Múzeumért Alapítvánnyal közösen rendezik meg azt a Pulitzer-emlékkiállítást, amelyet vándoroltatni szeretnének Magyarországon és Lengyelországban egyaránt.

A Hajdú-Bihar és Heves Megyei Levéltár helytörténeti vonatkozású kiállításait igény szerint bemutatják megyéjük területén. Helytörténeti vonatkozású kiállításra készül a GYMSML Győri Levéltárának Mosonmagyaróvári Fióklevéltára (*Mosonmagyaróvár 75 – Szigetköz történeti kiállítás*) Sopronban pedig *Nemesi családok Sopron vármegyében. Armálisok a Soproni Levéltár gyűjteményéből* című kiállítás megrendezésére kerül sor. Több megyei tagintézmény állandó kiállítással is rendelkezik (pl. Jász-Nagykun-Szolnok: *A barlangrajztól a nyomtatott könyvig* és a *Levéltár kincsei*), de emellett évről évre időszaki kiállítások megrendezésére is vállalkoznak (pl. Veszprém: a két említett évfordulás kiállítás mellett a veszprémi Puma légivadászezred történetéről is készül egy időszaki tárlat).

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a *Múltról mindenkinek* című közművelődési sorozatukban havi rendszerességgel szerveznek programokat, amelyekhez időszaki kamara-kiállításokat állítanak össze. A szabolcsiak igen jelentős közművelődési tevékenységet folytatnak, hiszen mindemellett *Arcok és könyvek...* címet viselő sorozatuk keretében levéltárosokat, történészeket és munkáikat ismerhetik meg az érdeklődők. A májusi városnap, az augusztusi honismereti nap, a szeptemberi levéltári nap, a novemberi levéltár-történeti délelőtti és a decemberi *Beszélgetések a XX. századról* sorozat is hagyományos eleme programjaiknak.

A legtöbb megye csatlakozik a *Múzeumok Éjszakája, Levéltárak Éjszakája* programsorozathoz, három megye (Békés, GYMSML Győri Levéltára, Nógrád) pedig a Kutatók éjszakájának is otthont ad.

A megyei tagintézmények egyre nagyobb szerepet vállalnak a tanórán kívüli oktatásban. Több megye EU-s pályázat keretében kötelezte el magát ez irányú tevékenységének további bővítésére (Hajdú-Bihar: TIOP pályázat keretében a Hajdúböszörményi Fióklevéltárban kialakításra kerül egy 20 fő befogadására képes oktatóterem; Baranyában, Szabolcsban, Nógrádban és Veszprémben ugyancsak egy TIOP-pályázat keretében oktatótereket létesítenek. Jász-Nagykun-Szolnok megyében a *Nyitott levéltár – Velünk élő múlt* című TÁMOP-projekt iskolai csoportos foglalkozásait a fenntartás időszakában 2014-ben is megtartják; Szabolcsban a TIOP projekt részeként 4 tematikus órát tartanak azoknak az iskoláknak, akik bekapcsolódtak a programba).

Szinte minden megyei tagintézmény kollégái tartanak rendkívüli történelemórákat az intézmény falain belül, vagy akár külső helyszíneken is. Az órák sokszor a meglévő kiállítások anyagához kapcsolódnak, azokra épülnek. (Sopronban például a *Boszorkányok hagyatéka* című kiállításához kapcsolódóan 140 diák részére az I. félévre vannak lekötött órák.) A levéltáros kollégák mindemellett honismereti vetélkedőt szerveznek (Csongrád), részt vesznek a helytörténeti, családtörténeti pályamunkák meghirdetésében és elbírálásban (Szabolcs-Szatmár-Bereg), segítik az OKTV-re készülő diákokat (Hajdú, Jász-Nagykun-Szolnok).

A szabolcsiak 2014-ben a holokauszt témakörével bővíteni kívánják E-learninges oktatócsomagjukat, a Pest megyei tagintézményben pedig szeretnék megalkotni egy oktatási csomagot/olvasókönyvet. A Vas megyei kollégák az általános- és középiskolásoknak tartott órákon kívül a Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központjával kötött megállapodás értelmében igény szerint vállalnak részt a BA szintű történelem szakos képzés keretében meghirdetett levéltári szakirány elméleti és gyakorlati óráinak lebonyolításában.

Az online közművelődés és oktatás különböző formái is egyre nagyobb teret kapnak. Ennek legelterjedtebb talán leglátványosabb elemei a majd minden levéltár honlapján megtalálható virtuális kiállítások. Több megyében forrásokat tesznek közzé (Békés, Hónap dokumentuma rovat: Heves, Jász-Nagykun-Szolnok), Hajdú-Biharban minden tudományos munkatárstól elvárnak két-két cikket a honlap *Levelesláda kincsei* vagy *Könyvismertető* című rovatába, Szabolcsban pedig internetes totót is készítenek.

III. 11. Könyvtári munka

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára központi könyvtára és a megyei levéltárak szakkönyvtárai a 2014. évben is végzik a számukra jogszabályilag előírt feladatokat (dokumentumok állományba vétele, olvasószolgálat működtetése, állományellenőrzés, statisztikai adatszolgáltatás stb.), amely 2014-ben kiegészül az MNL egységes könyvtári hálózatába szerveződésük folyamatával. A megyei levéltárak könyvtárai a 2014. évben állományrevíziót hajtanak végre, a központi könyvtárban pedig folytatódik a muzeális dokumentumok revíziója (Ennek keretében OL szinten 1000 kötet kötéstípus és állapot meghatározása és 2000 kötet beárazása történik meg). Az OL és a megyei levéltári szakkönyvtárak állományának gyarapodása pályázat, ajándék, kiadványcsere, közlési díj ellenében történik. Az így érkező új műveket (OL szinten mintegy 1000 könyvtári egységet) a könyvtárak bevételezik, feldolgozzák és szolgáltatják az MNL munkatársai és kutatói részére. A szolgáltatás részeként az MNL munkatársai részére kölcsönzést, a kutatók részére helyben használatot biztosítunk. Az OL könyvtárban a szolgáltatásokat összehangoljuk a kutatói igényekkel: a kutatóterem nyitva tartásával megegyező intervallumban (az ügyeleti időt leszámítva) állunk a kutatók rendelkezésére. Ezen kívül könyvtárközi kölcsönzést és állományvédelmet is (OL szinten 20 kötet kötésjavítása, valamint 150 kötet folyóiratot kötetése) végzünk; honlapot és hírlevelet üzemeltetünk.

Az OL könyvtárának állományából az intézmény vezetősége által megkötött szerződések (Arcanum, Históriaantik) alapján biztosítjuk a digitalizálást. Ennek eredményeként a könyvtár állománya további hagyományos és nem hagyományos dokumentumokkal is bővül.

A könyvtári nyilvántartások tekintetében nem egységes a megyei levéltárak szakkönyvtárainak helyzete. Több tagintézmény is rendelkezik elektronikus nyilvántartási rendszerrel (Corvina, TextLib), online elérhető katalógussal, de a megyei levéltárak egy jelentős részében – különösen igaz ez a kisebb fióklevéltárakra – nincs sem elektronikus nyilvántartás, sem online katalógus, ezért hagyományos alapon leltárkönyvet, cédulakatalógust (szerző, cím szerint) és kutatói könyvtárhasználati naplót vezetnek. A következő időszakban célként kell megfogalmazni az MNL valamennyi szakkönyvtárának egységes nyilvántartási rendszerbe történő integrálását, amely során az OL-ben működő Corvina integrált könyvtári rendszerhez csatlakozva a megyei levéltárak leválasztható, de közös adatbázist építenek majd. Az eddig különböző rendszerben elkészült elektronikus adatbázisok korverzióval a közös adatbázisba kerülnek és az eddig cédulakatalógust építő levéltárak is bekapcsolódnak az elektronikus katalogizálásba. 2014. év feladata a levéltár-tudományi szakkönyvtári stratégia elkészítése is. A könyvtár 2014 folyamán terveink szerint 1000 kötet terjedelemben gyarapszik.

III. 12. Anyakönyvi másodpéldányok kezelése

Az anyakönyvi másodpéldányok kezelése terén öt megyének (Békés, Csongrád, GYMSML Soproni Levéltára, Somogy, Zala) van elmaradása. Békés megyében a legjelentősebb a hátralék, ahol 32 350 utólagos bejegyzést kell az állami anyakönyvek másodpéldányaiba bevezetni, amely az indoklás szerint a minősített iratok jegyzékelési munkálatai miatt keletkezett. Felszámolását 2 évre tervezik, így 2014-ben 20 000 bejegyzés pótlását tartják vállalhatónak. Az anyakönyvi utóbejegyzések rögzítése kapcsán Csongrád megyében is van elmaradás, amely bár 2013-ban csökkent, de felszámolni nem sikerült. 2014-re 10 000 UB bejegyzését tervezik.

A Somogy Megyei Levéltár lemaradása is több évre visszamenő. A hiánypótláshoz már 2013-ban hozzáláttak, 2014-ben folytatják, mintegy 4500-6000 UB bevitelével. Az MNL GYMSML Soproni Levéltárában a 2013. évi 2573 db UB-ból 1447 db maradt meg hátralékként. A 2014. évi tervezett bevétel 2600, ami azonban nem jelenti a lemaradás teljes felszámolását. A zalai tagintézményben 2014 során a minden évben csökkentett, de még jelenleg is fennálló kb. 6500 db-os UB hátralékukat redukálni szeretnék. Egy-egy évben átlagosan 5500-6000 UB érkezik, a 2014-re tervezett bevétel éppen ezért 8000 darab. A szabolcsiaknak bár elmaradásuk nincs, bevezetetlen UB azonban sok van. Ez abból adódik, hogy sok a hibásan beküldött UB-lap, amelyek korrigálásra az érintett önkormányzatok hivatalait már felszólították. 2014-ben ezek felszámolásáról is gondoskodni kell. A többi tagintézményben az évi adatbevétel – a megye nagyságától és a lakosság számától függően 4000 és 12 000 között mozog. A munkát a legtöbb helyen (13 tagintézmény) 1 fő végzi, két főnél többen pedig csupán Baranyában és Szabolcsban látják el a feladatot.

III. 13. Nemzetközi és hazai kapcsolatok

Az MNL az elmúlt években sikeresen vett részt az Európai Unió szervezeteinek munkájában, Fenntartói finanszírozását sikeresen egészítette ki közvetlen EU támogatásokkal, amely több ország levéltáraival való együttműködésben történt. A nemzetközi szabványok, adatcsere, portálszolgáltatások növekvő mértékben követelik meg a szakmai kapcsolatok intenzitását, cserébe biztos nemzetközi tudást nyújtva és kilátásba helyezve konkrét megoldások átvételén keresztül a párhuzamos fejlesztések elkerülése révén a magyar levéltárak feladatainak pénzügyileg is hatékonyabb megoldását.

A megyei tagintézmények döntő többsége rendelkezik különböző szintű és különböző programok megvalósítására irányuló nemzetközi szakmai kapcsolatokkal, amelyeket az elmúlt évtizedek során külföldi levéltárakkal, társintézményekkel, szakmai szervezetekkel építettek ki. A kapcsolatok egyrészt konkrét programok megvalósítására (közművelődési tevékenységre, kiállítások megrendezésére, konferenciák lebonyolítására, tudományos előadások tartására, rövidtávú szakmai együttműködésekre, digitalizálásra, adatbázis-építésre, Hungarika-kutatásra) irányul, a környező országok levéltáraival, levéltárosaival kialakított kapcsolatok egy jelentős része azonban nem hivatalos partnerségi kapcsolat, hanem személyes szimpátia, elköteleződés által életre hívott összeköttetés. Célunk, hogy a megyei levéltárak nemzetközi szakmai kapcsolatait feltérképezve, immár MNL szinten fejlesszük tovább e partnerségeket.

1. EC szervezetek (EBNA, EAG, DLM) Az MNL 2014-ben is részt vesz az Európai Bizottság által életre hívott levéltári szakmai szervezetek munkájában. 2014. júniusában Athénban kerül sor a Európai Nemzeti Levéltárak vezetőinek 29. találkozására és az EAG szakértői megbeszélésére. A 30. EBNA és EAG ősszel az EU elnökségért felelős Olaszországban kerül megrendezésre. Az idén 20. jubileumát ünneplő DLM Forum taggyűlését Athénban, háromévente sorra kerülő – idén esedékes konferenciáját novemberben Lisszabonban tartja. Mindkét DLM esemény programjának összeállításáért a szervezet alelnökeként Szatucsek Zoltán felelős.

2. nemzetközi projektek

a. Enarc

Tagja az MNL az ICAR-US nemzetközi levéltári hálózatnak, részt vesz a szervezet félévente tartott ülésein. A költségeket a projekt pénzügyi támogatása biztosítja. 2015-ig folyamatos az ICARUS projekt, amely elsősorban digitalizálási tevékenységet és a konzorciumi tagokkal való workshopokra történő eljutást biztosítja. 2014 májusában az MNL Bukarestben szervez workshopot többek között a középkori oklevelek digitalizálásáról.

b. APEX

Az APEx projekt (Archives Portal Europe network of eXcellence) keretében a Szakmai Koordinációs Központ szakmai irányítása mellett az MNL részt vesz a portál és a feltöltőfelületek új verzióinak elkészítésében, WP4/5/6 munkacsoportok munkájában, a WP7 Közzététel és Oktatás (Dissemination & Training) csoport munkájában, valamint ellátják Magyarország országmenedzseri feladatait.

c. E-ARK

2014 februárjában indul az elektronikus levéltári feladatok európai szintű harmonizációjára indított E-ARK projekt (European Archival Records and Knowledge Preservation). Az MNL 2014. évben a 2. munkacsoportot vezeti, felelős az általános modell megalkotásáért és a jelenlegi gyakorlatok összegyűjtéséért.

d. Open Archives!

A Hessen State Archives, mint koordinátor 18 tagú konzorcium vezetőjeként projektjavaslatot nyújt be a Creative Europe – Support Programme for Europe's Cultural

and Creative Sectors támogatási programra 2014-2017 időszakra, amelynek keretében az MNL a levéltárpedagógiai, tájékoztatási és disszeminációs feladatokban vesz részt.

3. Hungarika feltárás

Az MNL Veszprém Megyei Levéltára munkatársai évek óta folytatnak Hungarica-kutatást a pozsonyi Szlovák Nemzeti Levéltárban, konkrétan az Esterházy-család cseszneki, illetve cseklészi ágának irataiban, ahol a Veszprém megyei vonatkozású anyagokat gyűjtik. Munkájuk folytatását 2014-ben is a Nemzeti Kulturális Alap elnyert pályázat segíti. A feltárás jelenlegi fázisában lehetőségük van a Sopron és Vas megyei vonatkozású dokumentumok feltárására soproni és esetleg vas megyei kollégák bevonásával, valamint a kisebb számú felvidéki birtokok iratainak feltárására a Szlovák Nemzeti Levéltár munkatársai segítségével. 2014-ben tervezzük egy együttműködési megállapodás aláírását a Szlovák Nemzeti Levéltárral, amelynek célja az iratanyag ellenőrző rendezése (mindkét fél bevonásával és közreműködésével), valamint egy kétnyelvű repertórium kéziratának elkészítése.

4. Nemzetközi Levéltári Tanács rendezvényei

Az MNL a nemzetközi szakmai szervezetek tagdíjaival kapcsolatos NKA pályázatok megszűnését követően nem tudta befizetni a Nemzetközi Levéltári Tanács tagdíját, illetve finanszírozni a 2012. évi Brisbane-i, a 2013. évi brüsszeli konferencián való részvételt. A 2014. év során meg kell vizsgálni a levéltári szakma meghatározó nemzetközi szervezetébe való ismételt bekapcsolódás lehetőségét.

5. Egyéb rendezvények, kétoldalú kapcsolatok (tapasztalatcsere, konferenciák, fogadás, kiállítások)

- a. Az MNL Békés Megyei Levéltára a Békéscsabai Szlovák Kutató Intézettel, az MTA BTK Történettudományi Intézetével, a somorjai Kisebbségkutató Intézettel együtt 2014 májusában – magyar és szlovák előadók részvételével – konferenciát rendez a magyarországi szlovákok történetének kérdéseiről.
- b. Az MNL Csongrád Megyei Levéltára a Makói Múzeumért Alapítvánnyal közösen Pulitzer-emlékkiállítást rendez, amelyet vándorkiállításaként Magyarországon és Lengyelországban egyaránt bemutat. A tárlat mellé kísérelőrendezvényként konferenciát szervez, amelyre a magyar és a lengyel publicisztika elismert képviselőit kívánja meghívni. A védnökséget a lengyel külügyminiszter felesége, Anna Applebaum vállalta.
- c. „Mogersdorf” Nemzetközi Kultúrtörténet Szimpózium. 2014-ben Vas megye rendezi meg a 44. Mogersdorf Szimpóziót „Válságok és megoldások a pannon térségben a 18. század végétől az első világháború kitöréséig” címmel. A konferenciára július 1-4 között kerül sor Kőszegen. Az MNL Vas Megyei Levéltára és az MNL Somogy Megyei Levéltára részt vesz a szervezőbizottságában. A vasiaktól Szlovénia veszi át a stafétabotot. Ezért az áprilisi szervezőbizottsági ülést Kőszegen, a másodikat – várhatóan – Mariborba szervezik novemberben.
- d. Megindulása, azaz 1982 óta a Vas Megyei Levéltár a magyarországi társszervezője a Burgenlandi Tartományi Levéltár és Könyvtár, a Burgenlandi Tartományi Múzeum és a Linzi Egyetem Társadalom- és Gazdaságtörténeti Intézete által évente közösen megrendezett Szalónaki

Beszélgetések elnevezésű konferenciának. Az MNL Vas Megyei Levéltára munkatársa tagja a rendezvény szervező bizottságának, aki e minőségében 2014 folyamán várhatóan három alkalommal vesz részt a szervező bizottság ülésén, és jelen lesz a „Szintik és romák. A cigányok Nyugat-Magyarországon a 19. század végéig” címmel 2014. szeptember 22. és 25. között megrendezendő 34. Szalónaki Beszélgetéseken.

- e. A Maribori Területi Levéltár, a Zala Megyei Levéltár és a Vas Megyei Levéltár 1991 óta működő, unikálisnak számító szakmai programja a szlovén-magyar ifjúsági Nemzetközi Levéltári Kutatótábor magyarországi főszervezője a két hazai levéltár közötti rotáció alapján az MNL Zala Megyei Levéltára. A rendezvényre 2014. június 23. és 28. között kerül sor.
- f. Az MNL Zala Megyei Levéltára 2014-ben közös szakmai kirándulást szervez májusban Szlovénia első világháborús emlékhelyeire (az Isonzó völgye és Doberdó) Maribori Területi Levéltárral, illetve annak munkatársaival.
- g. Az MNL Szakmai Koordináció Központ részt vesz az elektronikus levéltári rendszert használó levéltárak megbeszélésén, illetve házigazdája lesz az őszi találkozóknak. Tessella User Group Meeting. Bécs, 2014. március 4-5., Tessella User Group Meeting. Budapest, 2014. szeptember 16-17.

Baranya Megyei Levéltár	Eszéki Állami Levéltár	Kölcsönös kutatócsere (5 napos időtartamban) Publikálás intézményeink kiadványaiban Levéltári források, dokumentumok feltárása a Drávaszögre ill. a baranyai horvátságra vonatkozóan. Szakmai előadások és információcsere a levéltári állományvédelem területén
Békés Megyei Levéltár	Aradi Levéltár	kölcsönös részvétel a partnerintézmények szakmai rendezvényein
Csongrád Megyei Levéltár	Szabadkai Levéltár Zentai Levéltár Nagybecskerekeli Levéltár Nemzeti Emlékezet Intézete, Rzeszów, Lengyelország	kölcsönös részvétel a partnerintézmények szakmai rendezvényein
Gy-M-S Megye Soproni Levéltára	Burgenlandi Tartományi Levéltár	1921 előtti magyar vonatkozású iratok feltárása
Hajdú-Bihar Megyei Levéltár	Pozsonyi Levéltár Vágsellyei Fióklevéltára	kölcsönös részvétel a partnerintézmények szakmai rendezvényein
Komárom-Esztergom Megyei Levéltár	Nyitrai Állami Kerületi Levéltár, illetve Komáromi/Komarno-i Fióklevéltára	együttműködési megállapodás előkészítése
	Észak- Komáromi Levéltár	kölcsönös részvétel a partnerintézmények szakmai rendezvényein
Nógrád Megyei Levéltár	losonci, nagykürtösi és besztercebányai levéltár	Nógrád megyei vonatkozású levéltári anyag feltárása
Somogy Megyei Levéltár	Rijekai Levéltár	kormányzói iratok feldolgozása, kölcsönös részvétel a partnerintézmények szakmai rendezvényein
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár	Kárpátaljai Állami Levéltár Ungvári és Beregszászi Levéltára	világháborús iratok és a városi gettók dokumentumainak a feltárása, Beregszászban őrzött 1837-es privilégium megjelentetése
Vas Megyei Levéltár	Burgenlandi Tartományi Levéltárral és Könyvtár	kiadványcsere, kölcsönös részvétel a partnerintézmények szakmai rendezvényein
	Maribori Területi Levéltár	kiadványcsere, kölcsönös részvétel a partnerintézmények szakmai rendezvényein

III. 14. Pályázatok

A tagintézmények rendezvényeik lebonyolításához, kiadványaik megjelentetéséhez, egyes szakmai feladatok teljesítése, illetve könyvtárállományuk fejlesztése érdekében minden évben, így 2014-ben is, számos pályázatot nyújtanak be, elsősorban a Nemzeti Kulturális Alaphoz (Közgyűjteményi Kollégium, Könyvkiadási Kollégium, Folyóiratkiadási Kollégium, Szépirodalom és Ismeretterjesztés Kollégium, miniszteri keret). Megvalósítjuk a Civil Alap pályázaton nyert Holokauszt emlékévk 2014 című programot és részt kívánunk venni az első világháborúhoz kapcsolódó centenáriumi pályázaton is.

A pályázatok tervezésénél két szempontot tartunk szem előtt. Egyrészt a 2013-ban már nyertes pályázatok kivitelezésével és elszámolásával kalkulálunk, másrészt számolunk az újabb pályázatok benyújtásának lehetőségeivel. A 2014. évi pályázatokat a legtöbb tagintézmény a kiírás függvényében tervezi. Így a korábbi évekhez hasonlóan az alábbi témakörökben benyújtandó pályázatokra számítunk:

- önálló kötetek, évkönyvek, periodikák, forráskiadványok megjelentetése
- levéltári napok, konferenciák szervezése
- közművelődési tevékenység
- restaurálás
- digitalizálás
- iratvásárlás
- savmentes dobozok vásárlása
- speciális tárolóeszközök, illetve elkészítésükhöz szükséges anyagok beszerzése
- szakkönyvtár gyarapítása
- raktári eszközök, mérőeszközök beszerzése
- klímaberendezés karbantartása, tisztítása.

A már futó EU-s pályázatok mellett újabbak beadását egy tagintézmény sem tervezi. Megyei tagintézményeink esetén számítunk a megyei és városi önkormányzatok támogatására, valamint helyi civil szervezetek támogatására is.

III. 15. Vezetés, ügyvitel, képzés, továbbképzés

Az MNL valamennyi tagintézménye a 2014. évben is kiemelt feladatként kezeli az integrációból adódó feladatok elvégzését. 2013-ban megszülettek a szakmai és gazdálkodási, ügyviteli feladatokat meghatározó, az SZMSZ mellékletét képező szabályzatok, amelyek közül néhány jogszabályi változás miatt 2014-ben felülvizsgálatra szorul. Az éves munkarend a tagintézményekkel egyeztetve főigazgatói utasításban kerül meghatározásra. Megyei igazgatói értekezlet két havi, főosztályvezetői értekezletet negyedévi, főigazgatói értekezletet havi rendszerességgel tartunk. 2013-ban felállítottuk az intézményi Tudományos Tanácsot, amely 2014-ben folyamatosan működni fog.

2014. január 1-jén megkezdtük az MNL egységes iktatási rendszerének, a Poszeidonnak a használatát. Az iktatás szervezeti egységenként osztottan történik.

Minden tagintézmény a rendelkezésére álló lehetőségek és feltételek mellett szorgalmazza a munkatársainak folyamatos szakmai fejlődést biztosító tanulást. Kiemelt cél a tudományos fokozattal rendelkezők számának növelése, de emellett többen vesznek részt különféle egyetemi és főiskolai képzésben is. A hagyományosnak mondható történelem szak mellett van, aki jogi karon tanul, illetve iparművészeti restaurátor szakon tanulmányokat folytató kolléga is van. A levéltárosok a felsőoktatás munkájában is részt vesznek: történelem vagy levéltáros szakos hallgatókat oktatnak.

Az MNL OL TÁMOP 3.2.12-12/1. számú pályázaton 2013. január 1.- 2015. március 31. közötti 27 hónapos időszakra 28,229 millió forint pályázati pénzt nyert az intézményben dolgozók továbbképzése érdekében. Elindult és 2014-ben is folytatódnak a nyelvi, informatikai képzések, az EU pályázatról és projektmenedzsment képzés.

Az MNL OL 2014-ben megfelelő számú jelentkező esetén tervezi az új képzési rendszerben induló irattáros, levéltári kezelő, segédlevéltáros tanfolyamok indítását.

Három – a Nógrád, a Szabolcs–Szatmár–Bereg és a Veszprém – megyei tagintézmény munkatársai számára 2014-ben is folytatódnak TÁMOP pályázat keretében a nyelvi képzések, valamint informatikai képzések.

Támogatni kívánjuk továbbá, hogy a kollégák mind nagyobb számban vegyenek részt az oktatási rendszeren kívüli továbbképzéseken, így a különböző szakmai szervezetek által szervezett, illetve az országos és regionális szakmai konferenciákon egyaránt.

Budapest, 2014. február 28.

Dr. Mikó Zsuzsanna
főigazgató